

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Společnost s ručením omezeným ve světle rekodifikace soukromého práva
Limited Liability Company in the frame of Recodification of Private Law

Student: Bc. Michal Glovčík
Vedoucí diplomové práce: Mgr. Damian Czudek

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michal Glovčík**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: Společnost s ručením omezeným ve světle rekodifikace soukromého práva
Limited Liability Company in the frame of Recodification of Private Law

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným
3. Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným
4. Orgány společnosti s ručením omezeným
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-807-3573-447.

ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 503 s. ISBN 978-807-4000-485.

HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. 196 s. ISBN 978-808-7284-117.

HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. 287 s. ISBN 978-807-2089-239.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Damian Czudek**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

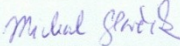

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.

V Ostravě 26. Dubna 2013

Bc. Michal Glovčík

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Damianu Czudkovi za cenné připomínky a odborné rady, které mi velmi pomohly k vypracování mé diplomové práce.

Obsah

1 Úvod	5
2 Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným	7
2.1 Vývoj právní úpravy společnosti s ručením omezeným.....	8
2.1.1 Počátky právní úpravy společnosti s ručením omezeným.....	8
2.1.2 Vývoj právní úpravy společnosti s ručením omezeným v českých zemích	9
2.1.3 Důvody rekonstrukce soukromého práva ČR a její průběh	12
2.2 Základní znaky společnosti s ručením omezeným	15
2.3 Základní kapitál.....	17
2.3.1 Pojem a účel základního kapitálu	17
2.3.2 Vklad.....	19
2.3.3 Změny výše základního kapitálu	21
2.3.4 Rezervní fond.....	23
2.4 Založení a vznik společnosti s ručením omezeným	23
2.5 Společenská smlouva.....	24
2.6 Zrušení a zánik společnosti s ručením omezeným	26
3 Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným	28
3.1 Podíl společníka.....	28
3.1.1 Pojem podílu.....	28
3.1.2 Kmenový list.....	30
3.1.3 Převod podílu.....	31
3.1.4 Přechod podílu	33
3.1.5 Zastavení a rozdělení podílu	34
3.2 Práva společníka	35
3.2.1 Právo na podíl na zisku.....	35
3.2.2 Právo na podíl na likvidačním zůstatku.....	36
3.2.3 Právo na vypořádání	37

3.2.4	Právo na informace, hlasovací a kontrolní právo	38
3.2.5	Společnická žaloba	40
3.2.6	Právo vystoupit ze společnosti.....	41
3.3	Povinnosti společníka	42
3.3.1	Vkladová povinnost	42
3.3.2	Povinnost odevzdat kmenový list	43
3.3.3	Příplatková povinnost	44
3.4	Zánik účasti společníka	45
3.5	Evidence společníků	46
4	Orgány společnosti s ručením omezeným	48
4.1	Valná hromada.....	48
4.1.1	Rozhodování a hlasování na valné hromadě	48
4.1.2	Rozhodování per rollam	50
4.1.3	Kumulativní hlasování.....	51
4.1.4	Svolání a zasedání valné hromady.....	52
4.1.5	Působnost valné hromady	53
4.1.6	Neplatnost usnesení valné hromady	54
4.2	Jednatel.....	54
4.2.1	Jednatel jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným	55
4.2.2	Smlouva o výkonu funkce	57
4.2.3	Zákaz konkurence a střet zájmů.....	58
4.2.4	Vyloučení jednatele	60
4.2.5	Ručení jednatele při úpadku společnosti s ručením omezeným	61
4.3	Prokurista.....	62
4.4	Dozorčí rada	62
5	Závěr	64
	Zdroje	67
	Seznam zkratk	70

1 Úvod

Společnost s ručením omezeným je bez nadsázky nejoblíbenější a nejrozšířenější formou obchodních společností v ČR. V roce 2012 bylo v ČR evidováno 348 334 společností s ručením omezeným.¹ Společnost s ručením omezeným je populární zejména díky omezenému ručitelskému závazku společníků, poměrně nízké administrativní zátěži a v neposlední řadě také jednodušší právní formě, než je tomu ve srovnání s akciovou společností.

Společnost s ručením omezeným je na rozdíl od ostatních obchodních společností umělým výtvořem zákonodárce, a jako taková byla tato forma společnosti poprvé zavedena v Německu. V této zemi je provozován obdobný typ společnosti pod názvem Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH), ale najdeme ji pochopitelně také v právních řádech dalších států. Například v Anglii se nejvíce blíží společnosti s ručením omezeným Private Limited Company by Shares (Ltd.), ve Francii znají Sociétés à responsabilité limitée (SARL), v Polsku zase Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp. z o.o.).

Atraktivnosti a výhod společnosti s ručením omezeným si je vědoma většina států Evropy, a tak se snaží učinit svou právní úpravu tohoto typu společnosti co nejzajímavější, zejména pro potenciální zakladatele. Tato snaha je navíc podpořena existencí Evropské unie, která umožňuje volnost výběru členské země při zakládání společností, a tak jsme v posledních letech svědky řady novelizací a změn právních úprav společností s ručením omezeným a jejich obdop ve většině zemí Evropské unie. Dokonce i Německo přistoupilo k novelizaci své právní úpravy tamější společnosti s ručením omezeným, ačkoli byla řadu let považována za jednu z nejpropracovanějších právních úprav tohoto typu společnosti vůbec. Německý zákonodárce tak mimo jiné reagoval na odchod investorů z Německa právě vytvořením jakési „mini“ GmbH, která má konkurovat především anglické Ltd.²

Ani česká zákonodárce nezůstal pozadu a snaží se českou právní úpravu obchodních společností co nejvíce zatraktivnit. Důvodů pro takovou změnu je však v ČR více a jsou komplexní, a tak bylo nutné přistoupit i ke komplexní rekonstrukci celého českého soukromého práva. Tento proces v ČR probíhá již více než 10 let a je završen mimo jiné přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

¹ ČEKIA. *Zájem o podnikání v Česku stagnuje*. ČEKIA [online]. © 2001-2011, 4. únor 2013 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.ckia.cz/cz/tiskove-zpravy/465-tz130204>

² RECHBERGER, Thomas. *Jak na společnost s ručením omezeným?*. EPRAVO.CZ [online]. © 1999-2013, 21. 6. 2012 [cit. 2013-04-16]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-na-spolecnost-s-rucenim-omezenym-83642.html>

Cílem práce je porovnat stávající právní úpravu společnosti s ručením omezením, obsaženou v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník s budoucí právní úpravou zákona o obchodních korporacích, a následně identifikovat nejdůležitější změny, které zákon o obchodních korporacích přináší.

Práci lze rozdělit do tří částí. Nejprve bude v této práci krátce pojednáno o historickém vývoji právní úpravy v ČR, a důvodech vedoucích k rekodifikaci soukromého práva ČR a přijetí zákona o obchodních korporacích. Následně budou rozebrány základní znaky společnosti s ručením omezeným, jako základní kapitál a vklad do společnosti, spolu se změnami v této oblasti, které přináší budoucí právní úprava. Objasněn pak bude i proces vzniku a zániku společnosti s ručením omezeným.

V druhé části práce je řešeno postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným s ohledem na změny způsobené zákonem o obchodních korporacích. Zde bude především pojednáno o právech a povinnostech společníků a o změnách v oblasti jejich podílu ve společnosti s ručením omezeným.

Ve třetí části práce pak budou zkoumány změny v rovině jednotlivých orgánů společnosti s ručením omezeným se zaměřením zejména na valnou hromadu a jednatele jako na obligatorní orgány společnosti s ručením omezeným.

V práci je využita metoda deskriptivní, komparativní a také analytická a deduktivní.

Již teď lze říci, že nová právní úprava společnosti s ručením omezeným přináší v mnoha oblastech převratné změny, kterým by měli věnovat pozornost nejen potenciální zakladatelé, ale také společníci již existujících společností tohoto typu, proto by se nejen pro ně mělo její prostudování stát důležitým úkolem a samozřejmostí. Nyní lze přistoupit k řešení vytyčené problematiky.

2 Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je v českém právním systému samostatným subjektem práva, právnickou osobou, která je nezávislá na osobách svých společníků. Tradičně se řadí spolu se společností akciovou ke společnostem kapitálovým, ač vůči ní jako typické kapitálové společnosti vykazuje některé znaky, jež jsou charakteristické pro společnosti osobní. Společnost s ručením omezeným (dále též s.r.o.) tak stojí na pomezí mezi kapitálovými a osobními obchodními společnostmi, jedná se o přechodnou či smíšenou formu obchodní společnosti, a kloubí se v ní výhody příznačné oběma skupinám obchodních společností, zejména v tom, že společníci společnosti s ručením omezeným nepřebírají, jak již sám název napovídá, neomezené ručení za závazky společnosti, ale nejsou jim tak odcizení a neznámí jako v případě akciových společností.³

Oproti ostatním obchodním společnostem, které vznikly postupným historickým vývojem odpovídajícím nutnostem hospodářského života a jsou založeny na určitých zobecněných principech, na nichž fungovaly podnikatelská spojení již v dobách středověku, je společnost s ručením omezeným umělým výtvorem zákonodárce. Vznikla z toho důvodu, že sebedokonalejší reforma osobních společností či společnosti akciové by nereflektovala požadavky praktického života, a proto byl mezi těmito dvěma krajními formami obchodních společností vytvořen ještě jeden typ obchodní společnosti, který spojuje výhody a eliminuje nevýhody těchto dvou typů obchodních společností.⁴

Společnost s ručením omezeným je vhodná pro malé a střední podnikání, a je tudíž velmi oblíbená a rozšířená. Právní úprava společnosti s ručením omezeným je založena především na dispozitivních normách a poskytuje tak dostatečnou volnost při tvorbě vnitřní organizace společnosti i při řešení právního postavení společníků. Tato právní forma obchodní společnosti je charakteristická jednoduchostí svého založení, jednoduchou vnitřní strukturou a obecně velkou mírou volnosti, pročež bývá často zneužívána ke zločinným účelům.⁵

Společnost s ručením omezeným bývá zakládána za účelem dosažení nejrůznějších cílů, jak k podnikání za účelem dosažení zisku, tak i k neziskovým účelům. Může být jednočlenná i vícečlenná, a proto je vhodná jak pro podnikání jednotlivců či členů rodin, tak může být využita k podnikání veřejnoprávních subjektů, jako např. obcí a krajů. Společnost s ručením omezeným lze také snadno zařadit do koncernových skupin. Velmi často se můžeme setkat s řetězcem dceřiných společností s jedinou společností mateřskou, přičemž dceřiné

³ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVORÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

⁴ tamtéž

⁵ tamtéž

společnosti mají formu společností s ručením omezeným a mateřská společnost je většinou společností akciovou.⁶ Toto je také dáno tím, kromě jiných důvodů, že v České republice může být jedna fyzická osoba společníkem pouze ve třech společnostech s ručením omezeným. Toto omezení, které je dáno zákonem č.513/1991 Sb., Obchodní zákoník (dále též „ObchZ“), ruší právě zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále též“ ZOK)

2.1 Vývoj právní úpravy společnosti s ručením omezeným

2.1.1 Počátky právní úpravy společnosti s ručením omezeným

Jak již bylo popsáno výše, společnost s ručením omezeným je umělým výtvorem zákonodárce, nikoliv, jak je tomu u ostatních společností, historickým produktem vzniklým postupným vývojem a následnou kodifikací principů, na kterých stály tehdejší typy podnikání. Cílem kodifikace společnosti s ručením omezeným bylo vytvořit takovou právní formu obchodní společnosti, která by odrážela potřeby tehdejšího vývoje podnikání, které stávající právní formy obchodních společností nemohly uspokojit.

Za zemi zrodu společnosti s ručením omezeným lze považovat Německo. Vůbec první zákon byl zde přijat roku 1892 a pojímal společnost s ručením omezeným jako kapitálovou společnost s vazbou společníků na společnost pevnější a těsnější než je tomu u akciové společnosti, avšak bez neomezeného ručení za závazky společnosti, jak je tomu u osobních společností.⁷

Někteří autoři uvádějí, že společnost s ručením omezeným vznikla jako „mladší sestra akciové společnosti“, či jako „reformovaná komanditní společnost bez komplementářů. Faktem však zůstává, že po zavedení této právní formy obchodní společnosti získala rychle na oblibě a rozšířila se po celém Německu. V devadesátých letech 20. století byl počet společností s ručením omezeným odhadován na zhruba 500 tisíc. Německý zákon se záhy stal vzorem pro jiné státy, které jej s menšími či většími úpravami přebíraly do svých právních řádů. Nejprve tak učinilo Portugalsko v roce 1901 a postupně se přidávaly další státy, a to i mimo kontinentální systém práva, např. ve Velké Británii a dalších zemích. Po rozpadu koloniálních říší přetrvávala právní úprava společnosti s ručením omezeným i v mnoha nástupnických státech.⁸

⁶ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

⁷ tamtéž

⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008.

O kvalitě tehdejší právní úpravy společnosti s ručením omezeným také svědčí i fakt, že od té doby byla v Německu pozměněna pouze nepatrně, především pak novelizací z roku 1980, která se i tak týkala pouze několika drobností. Koncepci společnosti tak v průběhu let ovlivňovala zejména právní nauka a judikatura, které měnily výklad a aplikaci jednotlivých ustanovení. K větším změnám dochází až v současné době, kdy změny v právu obchodních společností v EU dovolují založit společnost s ručením omezeným podle kteréhokoliv právního řádu členské země EU. Jedná se o tzv. soutěžení právních řádů, o němž bude krátce pojednáno v jedné z následujících částí textu, a které je také jedním z důvodů pro vytvoření nového zákona o obchodních korporacích v ČR.⁹

2.1.2 Vývoj právní úpravy společnosti s ručením omezeným v českých zemích

Prvopočátky právní úpravy společnosti s ručením omezeným na českém území lze spatřit ve starorakouském zákoně č. 1/1863 r. z., obecný zákoník obchodní. Tento zákon sice nepopisoval přímo společnost s ručením omezeným, ale mimo tradiční obchodní společnosti upravoval také komanditní společnost na akcie. Právě pojetí komanditní společnosti na akcie obsahuje již mnoho prvků, které lze nalézt obdobně i u dnešní společnosti s ručením omezeným, např. v oblasti postavení, ručení a vkladu komanditisty, činnosti valné hromady. Právní úprava tehdejší komanditní společnosti na akcie předznamenala pozdější zákonnou konstrukci společnosti s ručením omezeným, a vytvořila podmínky pro její definování. Potřeba takového typu společnosti, kde se společník kapitálově účastní na základním jmění společnosti a přitom je personálně spjat s ostatními společníky, pak vyústila v přijetí zákona č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným.¹⁰

Kodifikace právní úpravy společnosti s ručením omezeným na předlitavském území však oproti Německu začala později, a to až dlouho po tom, kdy byl v Německu přijat zákon o s.r.o., tedy až v době, kdy v Německu propukla doslova exploze v zakládání s.r.o. a další země postupně zaváděly tuto novou právní formu obchodních společností do svých právních řádů. Tato situace donutila politiky Rakouska - Uherska k akci a poměrně rychle byly, i přes počáteční odpor k uzákonění s.r.o. z řad konzervativních a ultrakonzervativních skupin, zahájeny kodifikační práce, jež posléze v roce 1906 vedly k následnému přijetí zákona č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným.¹¹

⁹ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

¹⁰ ŠEVČÍK, Daniel. Z historie právní úpravy společnosti s ručením omezeným. *Obchodní právo*. Prospektum, 2001, č. 1.

¹¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008.

Tehdejší právní úprava společnosti s ručením omezeným byla velice podrobná, sestávala ze 127 paragrafů a dosahovala úrovně, ke které má současná právní úprava společnosti s ručením omezeným velice daleko. Zákon byl široce koncipován, byl rozdělen do osmi hlav a obsahoval jak soukromoprávní úpravu s.r.o. v hlavách I-IV, tak i úpravu souvisejících správních otázek (hlava V), řešil rovněž podnikání zahraničních s.r.o. (hlava VI), daňové otázky (hlava VII) a také ustanovení trestněprávní povahy (hlava VIII).¹²

Zákon byl bouřlivě přijat většinou komercionalistů, a tak i v Rakousku-Uhersku nastal podobný „boom“ v zakládání s.r.o. jako v Německu, a to hlavně díky jejich výhodnému daňovému režimu a absenci nutnosti koncese. Míra zdanění tehdejších s.r.o. byla odstupňována podle míry ročního zisku, přičemž nejvyšší sazba dosahovala 10 %. Oproti akciovým společnostem s.r.o. dosahovaly té výhody, že nepotřebovaly ke svému vzniku státní koncesi, což byl formální, leč nutný, zdlouhavý a administrativně náročný krok vzniku akciové společnosti.¹³

Československá republika pak jako jeden z nástupnických států tuto právní úprava beze změny recipovala zákonem č. 11/1918 Sb., z. a n. o zřízení samostatného státu československého. Nicméně, oproti jiným oblastem tehdejšího právního řádu, byla poměrně rychle vytvořena nová právní norma, podle které se společnost s ručením omezeným řídila, a to zákon č. 271/1920 Sb. z. a n. K provedení tohoto zákona bylo také vydáno vládní nařízení, které upravovalo soudní postupy k zajištění menšinových společníků.¹⁴

Ve dvacátých letech byla zvažována komplexní reforma obchodního práva formou nového obchodního zákoníku, v jehož rámci měla být nově upravena i společnost s ručením omezeným. Avšak z politických důvodů k rekonstrukci obchodního práva nedošlo, a tak do roku 1939 platil v ČSR zákon č. 58/1906 ř. z., jenž byl novelizován jen jednou zákonem č.27/1920 Sb. z. a n. Ten především měnil dosavadní zvýhodněné daňové zatížení s.r.o., což mělo za následek, že společnosti s ručením omezeným nebyly zakládány v tak hojném počtu jako v minulosti.¹⁵

Jak lze předpokládat, tak politický vývoj po roce 1945 nebyl společnosti s ručením omezeným nakloněn. Symbolem doby bylo znárodnování, což vedlo k prudkému ústupu s.r.o. Úplný konec s.r.o. však nastal až v roce 1951, kdy byl zrušen zákon č. 58/1906 ř. z., zákonem

¹² DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008.

¹³ tamtéž

¹⁴ tamtéž

¹⁵ tamtéž

č. 141/1950 Sb., občanský zákoník. Zbylé s.r.o., které tehdy ještě přetrvávaly, byly zákonem zrušeny.¹⁶

Střední občanský zákoník tak sjednotil tehdejší československé soukromé právo. Následně byl po diskuzích o potřebě speciální zákona, který by upravoval hospodářské vztahy, přijat zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník. Nelze jej považovat za tradiční předpis obchodního práva, jelikož upravoval především vztahy mezi socialistickými organizacemi a státem, a to především normami veřejnoprávního charakteru v jinak soukromých vztazích. Obchodní právo tak bylo přetvořeno na právo hospodářské a s.r.o. z právního řádu československého státu zmizela až do roku 1990. Tehdejší pojetí hospodářského zákoníku má však vliv i na současnou právní úpravu s.r.o. a celý obchodní zákoník obecně. Důsledky hospodářského zákoníku se projevují především v tom, že v myslí mnohých zůstává zakořeněna snaha maximalisticky upravovat oblast práva obchodního či občanského způsobem prostoupeným veřejnoprávními prvky, a to se i přes snahu řady vědeckých autorit projevuje i v současném obchodním zákoníku.¹⁷

Po změně společenských poměrů v roce 1989 byla společnost s ručením omezeným znovu obnovena novelou hospodářského zákoníku provedenou zákonem č. 103/1990, který nabyl účinnosti 1. 5. 1990. Nejednalo se o komplexní právní úpravu, avšak pouze o zákonnou možnost založení společnosti s ručením omezeným v rámci změn směřujících k obnovení tržní ekonomiky. Jednalo se o úpravu stručnou, obsaženou v šesti paragrafech, a jak konstatuje Dvořák: „*Úprava byla těžce poznamenaná tehdejší euforií a legislativním amatérismem*“. Avšak bylo to nutné provizorium do doby přijetí nového kodexu obchodního práva, který by problematiku s.r.o. a obchodních společností vůbec upravil podrobněji.¹⁸

Nová zákonná norma na sebe nenechala dlouho čekat, 1. 1. 1992 nabyl účinnosti zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Ten je dodnes kodexem obchodního práva, který upravuje řadu věcí, mezi nimi i společnost s ručením omezeným. Jedná se o úpravu podrobnější než v hospodářském zákoníku, avšak i po mnoha novelizacích prakticky nikdy nedosáhla kvalit starorakouského zákona č. 58/1906 ř. z.¹⁹

Obchodní zákoník byl od svého vzniku předmětem častých diskuzí odborníků, a to především proto, že i když byl pojat jako definitivní řešení potřebné pro přechod od plánované ekonomiky k ekonomice tržní, záhy se projevily jeho chyby a nedokonalosti

¹⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008.

¹⁷ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. str. 5

¹⁹ tamtéž

a také neschopnost odolávat novelizačním tlakům, a proto se již v té době objevují diskuze o možnosti komplexní rekonstrukce soukromého práva. Avšak místo celkového nového pojetí obchodního zákoníku docházelo pouze k dílčím změnám vyvolaným především potřebou harmonizovat české právo s právem komunitárním a jinými společenskými potřebami. I díky subjektivním chybám a časovému tlaku se výsledkem řady novelizací obchodního zákoníku stala přebujelá a značně formalizovaná úprava obchodního práva, což platí i pro úpravu s.r.o., přičemž některé věci jsou i přesto upraveny nedbale.²⁰

I z těchto a dalších důvodů, které budou podrobněji rozebrány v další kapitole, bylo rozhodnuto o rekonstrukci soukromého práva v ČR, jejíž proces již probíhá, a hlavní normy již byly přijaty a mění řadu věcí. Co se konkrétně týká s.r.o., bývá často kritizováno, že se současná právní úprava s.r.o. v obchodním zákoníku nechtěným způsobem přibližuje akciové společnosti. Nicméně se z určitého pohledu může zdát, že již přijatý zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) přibližuje společnost s ručením omezeným akciové společnosti ještě více, avšak dle mého názoru tak činí promyšleně, a důvodně reaguje na evropský pokrok v koncepci společnosti s ručením omezeným, jak bude nastíněno v následujících částech práce.

2.1.3 Důvody rekonstrukce soukromého práva ČR a její průběh

Jak bylo naznačeno výše, v současné době v České republice probíhá proces rekonstrukce soukromého práva. Tento proces má velký dopad na celkové pojetí soukromého práva v ČR, tedy i na odvětví obchodního práva obecně, a tudíž i na právní úpravu společnosti s ručením omezeným. Jelikož se jedná o komplexní změnu jdoucí napříč celým soukromým právem, je na místě osvětlit tuto jeho novou koncepci, a to také spolu s procesem, jakým vznikala a s alespoň některými důvody k ní vedoucími.

Stěžejním pramenem obchodního práva je dnes zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník. Jedná se o zákon kodexového typu, který se mimo oblast obchodních společností snaží také uceleně upravit řadu jiných věcí, jako např. postavení podnikatelů či obchodně závazkové vztahy, ale reguluje také nekalou soutěž, obchodní rejstřík, obchodní firmu a mnoho jiného.²¹

Současný obchodní zákoník stojí na obdobných principech jako obecné právo občanské a zejména pak prohlašuje, že dodržuje princip jednotnosti soukromého práva a výslovně konstatuje subsidiaritu předpisů občanského práva, hlavně tedy zákona č. 40/1964 Sb.,

²⁰ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

²¹ tamtéž

občanský zákoník, jako sekundárního pramene obchodního práva. Vzápětí pak ale do určité míry tento princip nedodržíme jednak řadou nadbytečných speciálních úprav, což má za následek nežádoucí duplicitu s občanským zákoníkem především u smluvních typů, a jednak úpravou institutů věcně spíše nesouvisejících (např. finanční zajištění). Ač je obchodní právo speciální disciplínou práva soukromého, obchodní zákoník samotný je prostoupen řadou veřejnoprávních prvků, jež spoluvytvářejí jeho celkový obraz. Je také prostoupen daňovými a účetními aspekty. Tyto tendence, leč v určitých případech jsou nutné a legitimní, mají za následek narušení koncepce obchodního práva a již zmíněno duplicitu a formalizaci.²²

Jak bylo zmíněno v předchozím textu, současný obchodní zákoník prošel řadou novelizací, které mají za následek jeho přebujlost a rozsáhlost. Důvodem k těmto novelizacím nebyla pouze ona již zmíněná nutnost harmonizace českého práva s komunitárním, ale také neschopnost stávajícího občanského zákoníku reagovat na společenský vývoj, a tak obchodní zákoník často vystupuje jako jediná právní norma regulující danou problematiku.²³

Kvůli těmto negativním aspektům českého obchodního a občanského zákoníku, a z mnohých dalších důvodů, bylo přistoupeno ke komplexní rekonstrukci soukromého práva. Diskuze započaly už v době, kdy obchodní zákoník nedokázal odolávat novelizačním tlakům, a jakmile byl přijat věcný záměr nového občanského zákoníku, bylo zřejmé, že obchodní zákoník je leckdy s tímto věcným záměrem v rozporu, a došlo tedy k vytvoření nové právní normy, která by regulovala i odvětví obchodního práva.

Práce na rekonstrukci soukromého práva České republiky byly zahájeny již v roce 2000 přípravami nového občanského zákoníku a o rok později byla započata i tvorba nového obchodního zákona. Název i celkové pojetí nového obchodního zákona se v průběhu prací měnily. Jak postupovaly práce na obou právních předpisech, docházelo stále častěji k přesunům obecných institutů, které dnes obsahuje obchodní zákoník, do nového občanského zákoníku. Tento jev se týkal především statusových otázek právnických osob, tj. jejich vzniku, zániku, firmy, jednání, odpovědnosti atd., a také se týkal obchodně závazkových vztahů, postavení podnikatelů, nekalé soutěže, prokury apod. Nově tvořený obchodní zákon tak ztratil povahu kodexu obchodního práva, a stal se zvláštním právním předpisem k nově vznikajícímu občanskému zákoníku specializujícím se na obchodní společnosti a družstva.

²² HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

²³ tamtéž

Od toho se odvíjí i konečný název zákona, tj. zákon o obchodních společnostech a družstvech neboli zákon o obchodních korporacích.²⁴

Zákon o obchodních korporacích od počátku sledoval důležitý cíl, a to učinit české právo obchodních společností konkurenceschopné v soutěži s právními řády jiných zemí, zejména zemí EU, což se týká i samotné společnosti s ručením omezeným jako nejvyužívanějšího typu společnosti. Fenomén soutěžení právních řádů (statue shopping) ovlivňuje v dnešní době právní úpravu obchodních společností v mnoha státech, a v důsledku toho jsme svědky poměrně velkých změn národních právních úprav týkajících se obchodních společností, mezi nimi i společnosti s ručením omezeným. Tato snaha o konkurenceschopnost vlastního korporálního práva je daná tím, že v dnešní moderní a globální době nejsou obchodní společnosti vázány hranicemi a ani národními právními řády jednotlivých států, ale k svému působení a expanzi využívají ty právní řády, které jsou z jejich pohledu nejatraktivnější. Za atraktivní jsou považovány ty právní řády, které jsou charakteristické legislativní stabilitou, vysokou aplikační právní jistotou, a přitom nabízí široké možnosti podnikání, poskytují účinnou ochranu práv a nekomplikují činnost administrativními překážkami a zvýšenými náklady. Avšak jak poznamenává Černá, „soutěž právních řádů, kterou nastartovala rozhodnutí Evropského soudního dvora z posledních let, nemá ani tak ofenzivní motivy, tedy přilákat co nejvíce zahraničních investorů, jako spíš důvody defenzivní. Národní zákonodárci se především snaží zabránit odchodu domácích zakladatelů do zahraničí.“²⁵

Podíváme-li se konkrétně na právní regulaci s.r.o. a hledáme-li důvod k takovým změnám její právní úpravy, které obsahuje ZOK, tak tento se přímo vybízí. Právní úprava společnosti s ručením omezeným již zkrátka nereflektovala požadavky doby, stala se zastaralou, a kvůli vlně změn v právních regulacích s.r.o. v ostatních národních státech Evropy by v evropském měřítku takováto nemoderní úprava s.r.o. jen stěží obstála, a tudíž musela být reformována.²⁶

Z těchto důvodů tedy dochází ke změnám v právních řádech jednotlivých států a Česká republika, s novým zákonem o obchodních korporacích, není výjimkou. Zákon o obchodních korporacích je inspirován nejmodernějšími legislativními trendy v EU a USA, ovšem čerpá

²⁴ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

²⁵ ČERNÁ, Stanislava. Společnost s ručením omezeným - tradiční i nová. *Obchodní právo*. Prospektrum, 2008, č. 6. str. 14

²⁶ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12.

také z konkurenčně nejuspěšnějších právních regulací, jako je korporální právo německé, britské a holandské. Respektuje též požadavky unijního práva.²⁷

ZOK je liberálním předpisem chránícím autonomii vůle soukromých osob a většina jeho ustanovení je dispozitivního charakteru. Vychází též ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „nový občanský zákoník“ či „NOZ“), ctí jeho principy a navazuje na něj a jeho pojmosloví.²⁸ Základy právní úpravy obchodních společností lze tedy nalézt v novém občanském zákoníku ve formě ustanovení o právnických osobách a v menší míře také v ustanovení o spolcích, pokud tak ZOK výslovně stanoví.

Nový zákon upravující obchodní společnosti byl dne 22. března 2012 publikován ve Sbírce zákonů ČR jako zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a spolu se zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém tvoří trojici vzájemně provázaných norem, které tvoří rekodifikaci soukromého práva ČR. Všechny tyto zákony nabývají účinnosti dne 1. ledna 2014. K těmto zákonům lze také přiřadit připravovaný zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, jenž nově upravuje mj. obchodní rejstřík, který byl z původního návrhu zákona o obchodních korporacích vypuštěn.²⁹

Po tomto nezbytném exkursu do historie právní úpravy společnosti s ručením omezeným a stručném objasnění základních principů a důvodů rekodifikace soukromého práva v ČR již lze přistoupit k identifikaci základních znaků společnosti s ručením omezeným a k samotné komparaci právních úprav s.r.o. v obchodním zákoníku a zákoně o obchodních korporacích.

2.2 Základní znaky společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je ze zákona obchodní společností, a to jak podle ustanovení § 56 odst. 1 ObchZ, tak podle § 1 zákona o obchodních korporacích, který jej dále v odst. 2 téhož § 1 identifikuje spolu s akciovou společností jako kapitálovou společnost. Spolu s ostatními obchodními společnostmi a družstvy je pak ZOK souhrnně označuje pojmem obchodní korporace. Společnost s ručením omezeným nese znaky typické pro kapitálové společnosti, ale je pro ni také charakteristické určité osobní zapojení společníků, což obchodní zákoník ani ZOK nenařizuje, ale zjevně jej preferuje, byť se může míra zapojení společníku od případu lišit. Tímto s.r.o. splňuje také jeden ze znaků typických pro osobní společnosti, tj. podle ustanovení § 1 odst. 2 ZOK veřejná obchodní společnost

²⁷ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

²⁸ tamtéž

²⁹ tamtéž

a komanditní společnost. Proto také s.r.o. bývá někdy označována jako smíšený typ obchodní společnosti. Ovšem obě zákonné normy počítají i s možností, že na činnosti s.r.o. se mohou podílet i třetí osoby, tj. manažeři najatí společností.

Obchodní zákoník v § 105 definuje základní znaky společnosti s ručením omezeným a vymezuje ji v odst. 1 jako: „*společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku.*“ Dále pak v odst. 2 stanovuje, že s.r.o. může založit i jediná osoba, přičemž jednočlenná společnost nemůže být jediným společníkem či zakladatelem další s.r.o., která by byla tudíž také jednočlenná. Zákon také zavádí omezení, že fyzická osoba může být jediným společníkem s.r.o. v nejvýše třech společnostech s ručením omezeným. Dalším omezením pro s.r.o. pak dle § 105 odst. 3. ObchZ je omezení maximálního počtu společníků, přičemž jedna společnost s ručením omezeným může mít maximálně 50 společníků. Tato omezení, která měla zajistit své opodstatnění i přesto, že se mnohdy jednalo o administrativní překážku bez většího praktického odůvodnění, však nový ZOK neobsahuje. ZOK navíc v § 11 – 14 reguluje fungování jednočlenných společností obdobně jako obchodní zákoník, avšak opouští se onen zmíněný zákaz řetězení a hranice maximálního počtu společníků v jedné s.r.o. s ohledem na komunitární právo a na hlasy mnohých podnikatelů, že zákaz řetězení nemá praktický význam. Ochrana, kterou obchodní zákoník tímto ustanovením sledoval, je do budoucna dána novými pravidly správy obchodních korporací a novou úpravou koncernového práva, zejména pak zprávou o vztazích.³⁰

Co se týká samotné definice s.r.o. podle ZOK, tak při prvním pohledu se lze domnívat, že se jedná o definici značně změněnou, avšak ve své podstatě vyjadřuje totéž, i když lze některé znaky původní definice dle ObchZ najít v dalších ustanoveních ZOK. Konkrétně ZOK definuje s.r.o. v § 132 odst. 1 jako: „*společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.*“ Ačkoli se tedy může zpočátku jevit nová definice s.r.o. jako změněná, je v podstatě stejná, vyjadřuje totéž a obsahově se pojetí společnosti nemění. Jako prvky, které se objevují v obou definicích, můžeme označit způsob ručení společníků, základní kapitál, vklad a vkladová povinnost.

Z textu ZOK vyplývá, že způsob ručení společníků zůstává nezměněn. Společnost s ručením omezeným odpovídá za plnění svých povinností celým svým majetkem. Ručení společníků za závazky společnosti je tradičně omezeno co do výše a času. Společníci ručí

³⁰ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

do výše souhrnu všech nesplacených vkladů dle stavu v obchodním rejstříku a do doby než jsou všechny vklady splaceny a toto je zapsáno v obchodním rejstříku. Všichni společníci jsou přitom jako ručitelé v solidárním postavení tj., věřitel může požadovat plnění po kterémkoliv z nich bez ohledu na to, zda daný společník svou vkladovou povinnost splnil či nikoliv. Případné plnění z titulu ručitele pak neznamená zánik ručiteléské povinnosti za závazky společnosti, nýbrž pouze zánik daného závazku společnosti.³¹ Ručiteléské plnění společníka se započítává na úhradu jeho vkladové povinnosti, pokud to není možné, tak oproti stávající konstrukci poskytne náhradu společník či společníci, není tedy zdůrazňováno, že může, jelikož možnost dohody je soukromému právu vlastní.³² ZOK však zásadně mění pojetí základního kapitálu a vkladu, což se může dotýkat i samotného ručení společníků.

2.3 Základní kapitál

2.3.1 Pojem a účel základního kapitálu

Oproti stávajícímu pojetí základního kapitálu společnosti s ručením omezeným je pojetí základního kapitálu s.r.o. dle ZOK značně změněno. Samotná definice základního kapitálu je v ZOK obsažena v jeho obecné části v § 30, kdy ZOK konstatuje, že „*Základní kapitál obchodní korporace je souhrn všech vkladů,*“ Na první pohled se zdá být definice základního kapitálu změněná. Jazykově je sice definice základního kapitálu oproti té stávající v obchodním zákoníku zredukována a zjednodušena, avšak obsahově je zachována. Obchodní zákoník tradičně vymezuje základní kapitál v § 58 odst. 1 „*jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti.*“ Došlo tak především k jazykovému zjednodušení, které je mimochodem typické pro celý ZOK.

Co se týká samotné společnosti s ručením omezeným, tak dle obchodního zákoníku je minimální výše základního kapitálu stanovena na 200 000 Kč, přičemž minimální vklad společníka je stanoven na 20 000 Kč.³³ Základní kapitál má plnit především garanční funkci. Takováto zákonem předepsaná výše základního kapitálu má chránit věřitele a zaručit jim, že jejich pohledávky budou opravdu splaceny, jelikož u s.r.o. není žádné neomezené ručitelství ze strany společníků. Požadavek minimální výše základního kapitálu je kogentní a nesmí za trvání společnosti klesnout pod tuto hranici. Výše základního kapitálu se zapisuje

³¹ FALDYNA, František a kol., *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

³² HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

³³ viz. § 108 odst. 1 a § 109 odst. 1 ObchZ

do obchodního rejstříku, kterýžto zápis má konstitutivní účinky.³⁴ Některé cizí právní řády tento institut označují také jako garanční kapitál či garanční fond.³⁵

Minimální výše základního kapitálu má být nejen jakýmsi indikátorem pro věřitele, že je společnost schopna splnit své závazky, ale má také zabraňovat vzniku s.r.o., kde to není ekonomicky nutné. V praxi tomu tak v mnoha případech není. Minimální výše základního kapitálu 200 000 Kč není tak vysoká, aby dávala jistotu dobytnosti pohledávek a navíc se i přes všechna pravidla o ochraně základního kapitálu, která by měla zajistit, že společnost skutečně majetek v této hodnotě má, spíše jedná o vyjádření krytí potřeb společnosti z vlastních zdrojů, než o jistotu, že společnost opravdu majetek v této hodnotě má k dispozici. V druhém případě je pak vidina omezeného ručení společníka za závazky společnosti natolik silná, že částka 200 000 Kč základního kapitálu je příliš nízká na to, aby odradila od založení s.r.o., a tak mnohdy vznikají s.r.o. i tam, kde by jinak danou činnost provozovala fyzická osoba jako svou živnost.³⁶

Právě kvůli těmto poznatkům byly vedeny debaty ohledně významu základního kapitálu, jeho pojetí a především garanční funkci, kterou má poskytovat. Garanční funkce byla zpochybňována s tím, že základní kapitál vypovídá málo o majetkové struktuře společnosti, rozsahu a dobytnosti pohledávek apod. Z těchto a dalších důvodů ZOK pojetí základního kapitálu z obchodního zákoníku nepřebírá a zásadně jej mění.³⁷

Nutno dodat, že mimo garanční funkce má základní kapitál také hospodářský význam v podobě počátečního majetku nutného k rozběhnutí samotného podnikání a dále je také důležitý při stanovení účasti společníka na společnosti, která se určuje jako poměr jeho vkladu k základnímu kapitálu společnosti.

ZOK tedy pojetí základního kapitálu zásadně mění a stejně tak mění i jeho minimální výši. Věcně je sice základní kapitál zachován, ale ztratil svou garanční funkci vůči věřitelům společnosti. Význam základního kapitálu při ochraně věřitelů je nahrazen ochranou např. přes insolvenční zákon, testem úpadku, pravidly wrongful tradingu, pravidly správy majetku s.r.o., ale i regulací podnikatelských seskupení. Některé z těchto režimů ochrany věřitelů budou probrány v dalších částech práce. Se ztrátou garanční funkce byla výše základní kapitál také redukována. ZOK sice přímo nestanovuje minimální výši základního kapitálu, podle § 142 odst. 1 je však minimální výše vkladu 1Kč, neurčí-li společenská smlouva jinak, a tak

³⁴ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009.

³⁵ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008.

³⁶ FALDYNA, František a kol., *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

³⁷ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009.

Lze usoudit, že základní kapitál může být v krajním případě 1 Kč za stavu, že má společnost jediného zakladatele či společníka. Maximální výše základního kapitálu není omezena v obchodním zákoníku ani v ZOK.³⁸

Při zamýšlení nad novým pojetím základního kapitálu je třeba si uvědomit, že se nejedná o upuštění od reálné tvorby základního kapitálu, jelikož je-li ustaven, musí být dodržována pravidla pro jeho zachování, ale jde také o snahu více přizpůsobit s.r.o. potřebám malého a středního podnikání.³⁹ Svou roli zde také hraje proklamovaná potřeba zatraktivnit českou právní úpravu s.r.o. a učinit ji konkurenceschopnou v rámci EU.

Podíváme-li se do jiných zemí Evropy, tak zjistíme, že ČR rozhodně není osamocená v trendu snižování základního kapitálu. Podobný skeptický pohled na garanční funkci základního kapitálu sdílejí i jiné země a podobné změny už před několika lety zavedly právní řády zemí jako Anglie, Německo, Francie či Španělsko a ČR je v tomto následuje. Např. anglický právní řád pro svou Ltd. nenařizuje žádnou minimální hranici základního kapitálu, což se následně projevilo jako významný důvod toho, že se řada především německých zakladatelů ve velkém přesunula právě do Anglie. Za zmínku určitě stojí zajímavé a netradiční řešení minimální výše základního kapitálu, které zvolil ruský a ukrajinský zákonodárce. V těchto zemích se totiž výše základního kapitálu stanoví jako násobek minimální mzdy, tudíž je v těchto zemích minimální výše základního kapitálu proměnlivá.⁴⁰

2.3.2 Vklad

Se základním kapitálem je úzce spojen vklad, jehož pomocí se určuje velikost účasti společníka ve společnosti, tedy velikost obchodního podílu. Vklad je definován ZOK v § 15 jako: „*peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace.*“ Předmět vkladu pak ZOK chápe jako věc, kterou se budoucí či současný společník zavazuje vložit do obchodní korporace, aby tak v ní nabyt či zvýšil svou účast. Společník či budoucí společník je pak označován jako vkladatel a závazek vložení předmětu vkladu do společnosti nazývá vkladová povinnost. Tuto povinnost pak je možno splnit splacením v penězích nebo vnesením jiné penězi ocenitelné věci. Takto definuje ZOK v prvním případě peněžitý a následně nepeněžitý vklad. Zatímco obchodní zákoník vymezuje vklad v § 59 odst. 1 jako: „*souhrn peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných*

³⁸HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

³⁹ČERNÁ, Stanislava. *Společnost s ručením omezeným - tradiční i nová. Obchodní právo*. Prospektrum, 2008, č. 6.

⁴⁰tamtéž

hodnot, které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.“

Obecně vzato se pojetí vkladu dle ZOK příliš nemění. Definice je sice přeformulována a rozdělena do více ustanovení, ale celkově lze říci, že je obdobná. Lze ji považovat za jazykově zjednodušenou a srozumitelnější. Co do obsahu se obecně pojetí vkladu nemění, lze vysledovat pouze dílčí změny. Do ZOK bylo také doplněno, že společník nemůže za dobu trvání společnosti požadovat navrácení vkladu ani se domáhat vyplácení úroků z vkladů, což bylo zahrnuto i v původním zákoně o s.r.o. z roku 1906. ZOK také přebírá mnohé jiné konstrukce a řešení z obchodního zákoníku jako např. že peněžité vklady si i nadále budou splácet na bankovní účet, kde budou zadržovány do okamžiku vzniku společnosti, nebo převody vlastnického práva k nepeněžitým vkladům či řešení situace, kdy vkladatel musí uhradit cenu nepeněžitého vkladu v případě, že je sice nepeněžitý vklad splacen, ale na společnost nepřešlo vlastnické právo nebo situace, kdy hodnota nepeněžitého vkladu nedosáhne v okamžiku vzniku společnosti nedosáhne částky stanovené ve společenské smlouvě apod. Je možné i započtení pohledávky vůči pohledávce na vklad, ale pouze písemnou smlouvou, kterou následně schválí valná hromada.⁴¹

Nově bude dle ZOK možné, aby kromě zakladatele či banky byla správcem vkladu i jakákoliv jiná osoba s odpornými předpoklady k správě vkladů jako např. notáři, realitní kanceláře, advokáti apod. Správce vkladu vykonává svou činnost s péčí řádného hospodáře na základě smlouvy mezi ním a zakladateli a je povinen zachovávat v tajnosti všechny relevantní informace, které se při této správě dověděl. Z obchodního zákoníku je do ZOK dále převzata povinnost správce vkladu předat splacené vklady s.r.o. po jejím vzniku a povinnost správce vkladu vyhotovit písemné prohlášení o výši splněných vkladových povinností, která má následně za následek vznik ručení správce vkladu v případě, že uvede v prohlášení vyšší částku, než která byla skutečně splacena. Správce vkladu pak ručí za dluhy s.r.o. do výše tohoto rozdílu všem věřitelům s.r.o.

Přejdeme-li konkrétně k pojetí vkladu s.r.o., tak to ZOK zásadně mění společně se základním kapitálem, jak již bylo v předchozím textu naznačeno. ZOK totiž stanovuje, že napříště bude možné, aby s.r.o. ve své společenské smlouvě povolila vznik více druhů podílů s různými právy a aby společník mohl vlastnit více podílů, a to i různých druhů. Tudíž bude možné, aby se společník podílel na základním kapitálu více vklady než jedním, přičemž lze povolit, aby minimální výše vkladu byla stanovena rozdílně pro jednotlivé druhy podílů,

⁴¹ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

pokud tak určí společenská smlouva. O nové koncepci podílu společnosti bude ještě podrobněji pojednáno v následujících částech práce.⁴² Minimální výše vkladu je pak dle ZOK stanovena na 1 Kč, pokud tedy neurčí společenská smlouva jinak. Toto lze považovat za poměrně velkou změnu, jelikož obchodní zákoník v § 109 odst. 1 stanovuje, že „výše vkladu společníka musí činit alespoň 20 000 Kč“ a výslovně v odst. 2 téhož ustanovení dále konstatuje, že „na základním kapitálu společnosti se může každý společník účastnit pouze jedním vkladem,“ přičemž obchodní zákoník následně dodává, že výše vkladů může být stanovena odlišně pro jednotlivé společníky, ale musí být dělitelná na tisíce.

Jak bylo zmíněno, tak oba právní předpisy umožňují peněžní i nepeněžní vklady. Podle ZOK určení výše vkladu obsahuje společenská smlouva, která také při založení s.r.o. mj. obsahuje určení správce vkladu, u nepeněžitého vkladu jeho ocenění popis, částku na kterou se započítává na emisní kurs, a osobu znalce, který ocení nepeněžitý vklad. Rozdíl mezi oceněním stanoveným znalcem a výší vkladu společníka se pak ZOK označuje jako vkladové ážio.⁴³ Výběr znalce nadále nebude podléhat jmenování soudem, ale znalce podle ZOK vyberou při založení společnosti zakladatelé z veřejného seznamu na základě společné dohody mezi zakladateli a znalcem. Stanoveny jsou i požadavky na znalecký posudek a také zákaz započtení předmětu vkladu na vklad ve vyšší hodnotě než je jeho ocenění stanovené znalcem. Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku pak dle ustanovení ZOK musí být splaceno celé vkladové ážio a 30 % z každého peněžitého vkladu. Nepeněžité vklady pak musí být splaceny celé. Obchodní zákoník navíc dosud požaduje, aby nepeněžitý vklad byl hospodářský využitelný v předmětu podnikání s.r.o., což je, soudím, zbytečné ustanovení, jelikož by mělo zůstat na svobodné vůli zakladatelů, který majetek vloží do své společnosti a využijí jej při svém podnikání, netřeba tak zvláštní regulace a ZOK se toho drží a toto ustanovení nepřebírá.

2.3.3 Změny výše základního kapitálu

Za dobu trvání společnosti s ručením omezeným může dojít k zvýšení či snížení základního kapitálu. Vzhledem k omezení významu základního kapitálu dle ZOK by ani nemuselo vyloženě nutné úpravu změn základního kapitálu zahrnovat do textu ZOK. Logicky však zůstává, a to hlavně z důvodu, že i přes ono oslabení role základního kapitálu lze čekat, že jej řada společnosti určitě bude zachovávat a část veřejnosti může nadále základnímu

⁴² viz kapitola 3.1

⁴³ Obchodní zákoník toto označuje jako emisní ážio, jedná se tak jen o přejmenování stejného faktu. Společenská smlouva či valná hromada také může rozhodnout, že vkladové ážio bude společníkovi vráceno či použito se souhlasem společníka použito na tvorbu rezervního fondu.

kapitálu přisuzovat rozhodující význam při vytváření svých rozhodnutí a tento údaj sledovat. Samotná regulace změn výše základního kapitálu s.r.o. se přebírá z dosavadní úpravy v obchodním zákoníku a obsahuje pouze několik změn. Je zjednodušená a přiměřeně využívá možnosti úpravy u akciové společnosti,⁴⁴ ale i tak lze shledat, že úprava změn výše základního kapitálu je rozsáhlá, což může být považováno za negativum, a tak je zde tato problematika rozebrána jen v míře nezbytně nutné pro naplnění účelu práce.

V § 216 odst. 1 ZOK jsou vyjmenovány způsoby zvýšení základního kapitálu shodně s obchodním zákoníkem. Jako prioritní způsob zvýšení základního kapitálu je brán úpis nových vkladů a na jeho právní úpravě se obsahově nic nemění. Dalšími možnými způsoby zvýšení kapitálu je pak zvýšení z vlastních zdrojů či kombinace předchozích dvou způsobů. ZOK stanovuje také povinné náležitosti usnesení valné hromady při zvýšení základního kapitálu. Převzetí povinnosti k zvýšení vkladu se i do budoucna činí písemným prohlášením s jasně daným obsahem. Oproti úpravě obchodního zákoníku není upraveno místo plnění, neboť toto záleží na rozhodnutí společnosti. K rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu vlastními zdroji i podle ZOK může dojít až po přispění do rezervního a sociálního fondu.⁴⁵

Účinnost zvýšení základního kapitálu dle ustanovení ZOK nově nastává dnem určeným valnou hromadou, přičemž se vyžaduje souhlas 2/3 všech společníků. Zápis zvýšení základního kapitálu bude nyní mít pouze deklaratorní účinek, avšak s.r.o. může využít i konstitutivního účinku zápisu. Efekt zvýšení však nesmí nastat později, než dojde k jeho zapsání do obchodního rejstříku. Předchozí způsob, kdy byla účinnost zvýšení základního kapitálu vázána na zápis do obchodního rejstříku, komplikoval v praxi některé druhy transakčních metod.⁴⁶

Co se týká snížení základního kapitálu, tak i zde nedochází k zásadním změnám. Nadále se zdůrazňuje zvýšená ochrana věřitelů, s tím, že kvůli nemožnosti společnosti nabýt vlastní podíl není již řešena situace zániku podílu, který nabyla společnost. Vklady společníků se snižují stejnou měrou, ledaže společníci souhlasí s jiným způsobem. Ochrana věřitele zůstává zachována, přičemž věřitel nemusí požadovat zajištění své pohledávky při snížení základního kapitálu. Toto je však třeba prokázat rejstříkovému soudu. Pokud se na zajištění věřitel se společností nedohodne, stanoví zajištění soud. Zápis snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku má konstitutivní účinky.⁴⁷

⁴⁴ Důvodová zpráva § 216-240 k ZOK

⁴⁵ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

⁴⁶ tamtéž

⁴⁷ tamtéž

Zákon o obchodních korporacích také v díle zabývajícím se změnami výše základního kapitálu upravuje nakládání s kmenovými listy, které jsou nově zavedeny.⁴⁸

2.3.4 Rezervní fond

Povinnost vytvářet rezervní fond, který společnosti slouží především k úhradě případné budoucí ztráty, je ZOK zrušena. Tím se ovšem nebrání fakultativnímu vytvoření rezervního fondu. Obchodní zákoník ukládal s.r.o. povinnost přesunout část svého zisku do rezervního fondu a zabezpečit se tak pro případ špatných hospodářských výsledků v dalších letech. Celkovou výši a dobu vytváření rezervního fondu podle obchodního zákoníku určí společenská smlouva. Obchodní zákoník připouští, aby společnost vytvořila rezervní fond již při svém vzniku, pokud tomu tak není, společnost vytvoří rezervní fond z čistého zisku za rok, v němž poprvé vykáže zisk, a to nejméně ve výši 10 % z čistého zisku, ale ne více než 5 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se pak doplňuje o částku, kterou určí společenská smlouva či stanovy, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do doby než rezervní fond dosáhne částky určené v společenské smlouvě či stanovách, nejméně však 10 % základního kapitálu.⁴⁹ Je třeba ještě dodat, že porušení povinnosti společnosti vytvořit rezervní fond, je dle obchodního zákoníku důvodem k tomu, aby soud rozhodl o zrušení společnosti.⁵⁰

2.4 Založení a vznik společnosti s ručením omezeným

Výše základního kapitálu a jednotlivých vkladů je důležitým údajem, který musí být ujednán mezi budoucími společníky s.r.o. ve společenské smlouvě. Uzavření společenské smlouvy, či v případě, že má společnost pouze jednoho zakladatele, zakladatelské listiny dochází jak podle obchodního zákoníku tak podle ZOK k založení společnosti. Obecně lze shledat, že koncepce úpravy založení a vzniku s.r.o. nedoznala téměř žádných změn. V zákoně o obchodních korporacích je upraven postup založení jakékoliv obchodní korporace v § 8 - 10, ale obsahuje pouze ty nejnútější ustanovení, jelikož se předpokládá použití obecné úpravy ustavení a vzniku právnických osob v občanském zákoníku.⁵¹

Společnost se zakládá společenskou smlouvou, přičemž dle obchodního zákoníku je pro společenskou smlouvu potřebná forma notářského zápisu. ZOK pak vyžaduje pro společenskou smlouvu povinnost formy veřejné listiny. Veřejnou listinou však zákon

⁴⁸ Problematika kmenových listů je rozebrána v kapitole 3.1.2

⁴⁹ viz § 124 odst. 1 ObchZ

⁵⁰ viz § 68 odst. 6 písm. d) ObchZ

⁵¹ viz § 122-131 NOZ

o obchodních korporacích chápe rovněž notářský zápis.⁵² Zde lze diskutovat o tom, zda je povinnost formy notářského zápisu společenské smlouvy důležitou nezbytností či se jedná o již nepotřebný prvek. Mnohé evropské právní řády již totiž koncept notářského zápisu opustili a mnoho zejména malých podnikatelů v ČR toto vnímá jako zbytečnou administrativní obtíž. Od nutnosti notářského zápisu upustilo také mnoho evropských zemí. Například v Anglii a jiných zemích jsou součástí zákona, který reguluje společnost s ručením omezeným, i vzorová společenská smlouva či stanovy, které pokud jsou využity zakladateli, tak není vyžadována forma notářského zápisu, což je výhodné především pro malé s.r.o. s malým počtem společníků.⁵³

Vznik společnosti je pak stále vázán na konstitutivní zápis do obchodního rejstříku. Obchodní zákoník ukládal povinnost podat návrh na zápis do obchodního rejstříku do 90 dnů od založení společnosti nebo od doručení živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění.⁵⁴ ZOK však tuto lhůtu mění a určuje v § 9 dobu 6 měsíců od založení, po kterou musí být podán návrh na zápis do obchodního rejstříku. Pokud se tak nestane, stanoví ZOK, že se má za to, že zakladatelé od společenské smlouvy odstoupili. Zákon však umožňuje odchýlit se od této lhůty ujednáním ve společenské smlouvě.

Důvodová zpráva k ZOK pak uvádí, že návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku podávají i nadále jednatelé, jejichž podpisy musí být úředně ověřeny. Náležitosti návrhu na zápis zůstávají beze změny.

2.5 Společenská smlouva

Společnost s ručením omezeným je založena, jak bylo mnohokrát zmíněno, společenskou smlouvou. Společenskou smlouvu lze bez debat označit za elementární a nejvýznamnější dokument s.r.o. Jak s trochou nadsázky tvrdí Dvořák společenskou smlouvu lze „*označit za ústavu s.r.o., za dokument nejen zakládající, nýbrž také zásadní.*“⁵⁵ S tímto názorem nezbývá než souhlasit.

Společenská smlouva je výraz vůle společníků a představuje vedle obchodního zákoníku a posléze zákona o obchodních korporacích základní dokument, jímž se řídí jak vztahy uvnitř společnosti, tak i vnější vztahy. Společníci se tak musí dohodnout na náležitostech společenské smlouvy uvedených v § 110 ObchZ či po nabytí účinnosti ZOK náležitostí

⁵² viz. § 776 odst. 2 ZOK

⁵³ ČERNÁ, Stanislava. Společnost s ručením omezeným - tradiční i nová. *Obchodní právo*. Prospektrum, 2008, č. 6.

⁵⁴ viz. § 62 odst. 1 ZOK

⁵⁵ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 60

uvedených v § 146 ZOK. Jestliže by nedošli k souhlasným stanoviskům a nevznikla by tak společenská smlouva, nedošlo by potom k založení společnosti a pokud by selhala i kontrola rejstříkového řízení a společnost bez společenské smlouvy by byla přesto zapsána do obchodního rejstříku, jednalo by se o vadu dostatečnou k tomu, aby daná společnost byla prohlášena soudem za neplatnou jak podle ObchZ, tak i podle ZOK.⁵⁶

Srovnáme-li budoucí a stávající právní regulaci, lze konstatovat, že úprava společenské smlouvy a jejích náležitostí nedoznala v ZOK výrazných změn. Celkově lze považovat úpravu společenské smlouvy v ZOK za zjednodušenou, a to především v ustanoveních o změně společenské smlouvy. ZOK v § 146 odst. 1 vyjmenovává povinné náležitosti společenské smlouvy. Za zmínku stojí i to, že podle ZOK již nebude nutné uvádět ve společenské smlouvě sídlo společnosti, tuto povinnost však lze dovodit z § 123 NOZ. Za velmi přínosnou shledávám možnost vypustit určité údaje ze společenské smlouvy po vzniku s.r.o. a splnění vkladové povinnosti, jelikož údaje jako určení správce vkladu, podrobnosti ohledně vkladové povinnosti jednotlivých zakladatelů a nepeněžitých vkladů, ztrácejí v mnoha případech po vzniku společnosti a splacení vkladů ve společenské smlouvě svůj význam.⁵⁷

Úprava změn společenské smlouvy je zjednodušená a zkrácena. Ze ZOK je vypuštěna poměrně složitá formulace § 141 ObchZ, která definuje, co se považuje za změnu společenské smlouvy. Platí, že ke změně je potřeba dvoutřetinového souhlasu valné hromady či dohody všech společníků. Pro oba úkony je potřebná forma veřejné listiny, tedy dle ZOK notářského zápisu.

Obchodní zákoník také v § 110 odst. 2 umožňuje společníkům, aby ve společenské smlouvě sjednali vydání stanov, které by upravily vnitřní organizaci společnosti a další podrobnosti. ZOK však o této možnosti mlčí, z čehož lze dovozovat, že i tak stanovy mohou být vydány. Z praktického hlediska však existence jak společenské smlouvy, tak stanov často komplikovala situaci v s.r.o., jelikož se zde pak vyskytovaly dva dokumenty, které upravovaly vnitřní řád společnosti, a v mnohých případech bylo obtížné zajistit, aby si vzájemně neodporovaly. Dvořák v souvislosti se stanovami s.r.o. dokonce hovoří o „*slepém střevu práva s.r.o.*“⁵⁸ Zřejmě kvůli tomuto svému malému praktickému významu již ustanovení o možnosti vydání stanov v ZOK není možné nalézt.

Je třeba ještě zmínit, že ZOK ve svých přechodných ustanoveních vymezuje způsob, jakým se upravují stávající společenské smlouvy s.r.o. po nabytí účinnosti ZOK. Dle § 777

⁵⁶ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

⁵⁷ viz § 146 odst. 2. a 3 ZOK

⁵⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 69 -72

ZOK jsou ujednání společenských smluv, která jsou v rozporu s kogentními ustanoveními tohoto zákona, zrušena dnem nabytí účinnosti ZOK. Do 6 měsíců od nabytí účinnosti tohoto zákona pak musí s.r.o. přizpůsobit znění svých společenských smluv tomuto zákonu a doručit je do sbírky listin. Pokud tak neučiní, rejstříkový soud je k tomuto vyzve a určí lhůtu, ve které musí toto splnit. Jestliže se tak nestane, rozhodne soud na návrh rejstříkového soudu či toho, kdo prokáže právní zájem o zrušení společnosti a její likvidaci.

2.6 Zrušení a zánik společnosti s ručením omezeným

Poté co bylo rozebráno založení a vznik společnosti s ručením omezeným a následně popsána problematika společenské smlouvy, je logické nyní přistoupit k rozebrání způsobu zrušení a zániku s.r.o. Již předem je třeba říci, že problematika zrušení společnosti je značně rozsáhlá a vzhledem k omezenému rozsahu práce je popsána pouze v míře nezbytné pro účel této práce.

Zrušení a proces likvidace je upraven v ZOK pouze v nejnútnejších ohledech, jinak se proces zrušení, likvidace a zániku společnosti s ručením omezeným řídí obecnou úpravou zrušení a likvidace právnických osob obsaženou v novém občanském zákoníku.⁵⁹

Jak konstatuje důvodová zpráva k NOZ, nová úprava zrušení, zániku a likvidace společnosti vychází především z úpravy obsažené ve stávajícím obchodním zákoníku⁶⁰ a příliš se od ní neodlišuje. Tato úprava je však v NOZ ještě zobecněna.

Na koncepci zrušení společnosti se nic nemění, převládá názor, že povětšinou je společnost zrušena dobrovolně a poté následuje její likvidace. Způsoby, jakým lze s.r.o. zrušit se z celkového pohledu nemění. ZOK pak stanoví, že pro dohodu společníků o zrušení s.r.o. je nutná forma notářského zápisu, ledaže tato pravomoc přísluší valné hromadě s.r.o. Je převzata i možnost společníka domáhat se zrušení s.r.o. u soudu z důvodu uvedených ve společenské smlouvě.⁶¹ V důvodové zprávě také stojí, že „*výjimečně přichází v úvahu i nucené zrušení právnické osoby s likvidací, o němž rozhoduje soud, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.*“⁶² Tyto důvody jsou stanoveny v § 172 NOZ a následně v § 93 ZOK jsou tyto důvody ještě doplněny o další, za kterých může soud společnost zrušit. Stále také bude možné zrušit společnost i bez likvidace. Důvodová zpráva NOZ k tomuto konstatuje: „*Bez likvidace se právnická osoba ruší při přeměně, protože pak její jmění přechází jako*

⁵⁹ viz § 168-173 a § 185-209 NOZ

⁶⁰ viz § 68, 69 a § 70 až 75 ObchZ

⁶¹ viz § 241 ZOK

⁶² Důvodová zpráva k § 168 -184 NOZ

celek na právního nástupce. Právnícká osoba se bez likvidace ruší také v některých zvláštních případech, které souvisí s insolvenčním řízením.“⁶³

Přejdeme-li přímo k problematice likvidace společnosti, která se řídí ustanoveními § 187 – 209 NOZ, tak důvodová zpráva k NOZ jasně tvrdí, že *„úprava likvidace se s drobnými úpravami a upřesněními přejímá z dosavadního obchodního zákoníku, protože tamější úprava likvidace je zdařilá.*“⁶⁴

NOZ pak zavádí pojem likvidační podstata pro majetek zrušené společnosti, který je nutno vypořádat. Jako velice praktické shledávám ustanovení § 189 odst. 2 NOZ, které stanovuje, že v případě pokud nebyl likvidátor ustanoven, automaticky pak funkci likvidátora zastávají všichni členové statutárního orgánu. Tato konstrukce dle mého ušetří čas a zrychlí celý proces likvidace a ušetří také práci soudům, které dosud v takovém případě rozhodovaly o ustavení likvidátora. Pojetí povinností likvidátora budoucí úprava nemění. NOZ pak určí, že likvidátor předkládá konečnou zprávu o průběhu likvidace, návrh na rozdělení likvidačního zůstatku a účetní závěrku tomu, kdo jej do funkce likvidátora ustanovil. ZOK jej pak v § 94 odst. 1 doplňuje a stanoví, že *„konečnou zprávu o průběhu likvidace, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku předloží likvidátor také nejvyššímu orgánu obchodní korporace“* a dále nařizuje likvidátorovi archivaci těchto dokumentů po dobu deseti let od zániku společnosti. ZOK pak ještě váže vyplacení podílu na likvidačním zůstatku na vrácení kmenových listů, pokud byly vydány, s.r.o., které pak likvidátor neprodleně zničí.

NOZ také nemění nic na pojetí zániku společnosti. Zánik s.r.o. tradičně nastává výmazem z obchodního rejstříku.

⁶³ Důvodová zpráva k §168 -184 NOZ

⁶⁴ tamtéž

3 Postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným

V předešlé kapitole byla popsána základní charakteristika společnosti s ručením omezeným a změny, které přinese s účinností od 1. 1. 2014 nový zákon o obchodních korporacích, který bude nově obsahovat právní úpravu společnosti s ručením omezeným. Dále byl popsán historický vývoj právní regulace s.r.o. a také důvody vedoucí k přijetí ZOK. V této kapitole bude rozebráno postavení společníka ve společnosti s.r.o. Nejprve bude pojednáno o podílu společníka ve s.r.o., a to především z pohledu nové právní úpravy. Dále pak budou analyzována práva a povinnosti společníka, způsob zániku účasti společníka ve s.r.o. a podoba evidence společníků z perspektivy obchodního zákoníku a ZOK, přičemž budou identifikovány i nejdůležitější změny v těchto oblastech.

3.1 Podíl společníka

3.1.1 Pojem podílu

Zaměříme-li se na podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným, lze konstatovat, že pojetí obchodního podílu je v zásadě nezměněno. Je však potřeba upozornit na podstatné změny, které se týkají možnosti zavedení více druhů podílů, jejich ztělesnění kmenovým listem, stejně jako možnosti, aby společník vlastnil i více než jeden podíl společnosti s ručením omezeným, a to i různého druhu.

Samotná definice podílu společníka je nezměněna, ZOK ji však obsahuje ve své obecné části, a tak je definice pouze zobecněna pro všechny obchodní korporace. Podle § 31 ZOK „*podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.*“ Způsob určení výše podílu je v podstatě také nezměněn, přičemž ZOK akcentuje možnost vlastnictví více podílů jedním společníkem. Výše podílu se tak dle ZOK určí jako poměr vkladu připadajícího na tento podíl k výši základního kapitálu. Nesmí však být opomenuto, že společenská smlouva může určit odlišný způsob stanovení velikosti podílu společníka v s.r.o. Může se tak nabízet např. řešení, že společníci budou mít ve společnosti všichni stejný podíl bez ohledu na výši vkladu nebo i v případě stejné výše vkladu dvou společníků, může být poměr podílů např. 60:40 s tím, že se jeden společník zaváže vykonávat určitou činnost pro s.r.o. zdarma.⁶⁵ Takováto řešení však v praxi málo najdeme a vyskytují se nejvíce u rodinných s.r.o. Stále také zůstává zachována možnost spoluvlastnictví jednoho podílu více osobami, přičemž práva a povinnosti související s tímto podílem vykonává

⁶⁵ srov. DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 90 an.

ustavený společný zástupce a dále je tato problematika řešena v NOZ v ustanoveních o spoluvlastnictví.⁶⁶

Novinkou, kterou přináší ZOK je možnost vzniku různých druhů podílů s různými právy a povinnostmi, přičemž jeden společník může vlastnit více podílů téhož i různého druhu. Zatímco § 114 odst. 2 ObchZ jasně stanoví, že „každý společník může mít pouze jeden obchodní podíl.“ Více druhů obchodních podílů také ObchZ nepovoluje. Jedná se tak o na první pohled viditelnou změnu.

Důvodová zpráva k ZOK pro zavedení těchto změn argumentuje zvýšením atraktivnosti a vyšší mírou vlastnické stratifikace společnosti s ručením omezeným. Zavedení více druhů podílů a vlastnictví více než jednoho podílu společníkem však podle ZOK musí být předem dohodnuto společníky a tato možnost určena společenskou smlouvou. ZOK dále stanoví, že podíly se stejnými právy a povinnostmi jsou podíly stejného druhu, přičemž základní podíl je definován jako podíl bez žádných zvláštních práv a povinností. V praxi se tak nabízí např. možnost vytvoření podílů s právem prioritní výplaty podílu na zisku bez možnosti hlasování na valné hromadě, podobně jak je tomu u akciové společnosti. Jako praktické pak lze shledat vytvoření příplatkových podílů, které na sebe budou vázat příplatkovou povinnost společníka, na rozdíl od podílů, které takovou povinnost nebudou mít. ZOK na takové možnosti i pamatuje.⁶⁷ Určení konečné hranice, kam až lze zajít ve vytváření různých druhů podílů a s tím spojenou diverzifikací práv a povinností společníků s.r.o., pak bude úkolem pro rozhodovací praxi soudů.⁶⁸

Další novinkou týkající se podílů s.r.o., kterou přináší ZOK, je i možnost, aby podíl byl představován kmenovým listem, což opět musí být připuštěno společenskou smlouvou. Možnosti ztělesnění podílu s.r.o. cenným papírem a existence různých druhů podílů považují za velice praktické. Tyto změny by mohly společnost s ručením omezeným více otevřít novým potenciálním investorům a přinést společnosti další zdroje.

Společnost s ručením omezeným může také nabýt svůj vlastní podíl. Tuto možnost připouští obchodní zákoník i ZOK. Oba právní předpisy souhlasně umožňují nabýt společnosti svůj podíl. Nemůže tak ale nastat smlouvou o převodu obchodního podílu. Taková smlouva by byla považována za neplatnou. Rozdíl je však v tom, že obchodní zákoník nedovoluje s.r.o. vykonávat práva společníka, zatímco dle ZOK nemůže společnost vykonávat pouze hlasovací práva. Dle obchodního zákoníku pak musí společnost převést takový podíl

⁶⁶ viz. § 1115 - § 1239 NOZ

⁶⁷ např. § 161 odst. 3 a § 162 odst. 2 ZOK

⁶⁸ VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, 2012, č. 10.

na jiného společníka či třetí osobu. Pokud se tak do 6 měsíců nestane, musí snížit základní kapitál o vklad připadající na tento podíl nebo musí dojít k převzetí podílu všemi společníky podle poměru jejich podílu, jinak může soud společnost zrušit.⁶⁹ ZOK pak stanoví jednateli povinnost převést do 3 měsíců jeden či veškeré podíly společnosti na třetí osobu v případě, že s.r.o. nabude všech svých podílů, jinak soud společnost zruší.⁷⁰

3.1.2 Kmenový list

Výše bylo naznačeno, že obchodní podíl může být dle ZOK representován kmenovým listem. Jedná se o cenný papír na řad, který nelze zaknihovat. Z důvodu ochrany věřitelů se pak zavádí, že kmenový list nesmí být kótován a nesmí být obchodován na veřejném trhu. Cílem není, jak by se mohlo zdát, vytvořit další akciovou společnost, ale zatraktivnit s.r.o. a zejména usnadnit převod podílů, jelikož převod bude sledovat tento cenný papír.⁷¹

ZOK také redukuje vydání kmenových listů pouze na podíly, které nejsou z hlediska převoditelnosti omezeny ani podmíněny. Náležitosti kmenového listu pak ZOK taxativně vyjmenovává v § 138 odst. 1. a stanoví, že kmenový list obsahuje:

- „a) označení, že se jedná o kmenový list,*
- b) jednoznačnou identifikaci společnosti,*
- c) výši vkladu připadající na podíl,*
- d) jednoznačnou identifikaci společníka,*
- e) označení podílu, k němuž je kmenový list vydán, a*
- f) označení kmenového listu, jeho číslo a podpis jednatele nebo jednatelů. Podpis může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.“*

ZOK také dovoluje vydat hromadný kmenový list, který by nahrazoval jednotlivé kmenové listy jednoho společníka.

Je třeba také dodat, že institut kmenového listu, prochází celou řadou ustanovení ZOK o společnosti s ručením omezeným, které upravují další okolnosti týkající se kmenových listů související s daným tématem, které řeší příslušné ustanovení.

Závěrem této podkapitoly lze říci, že připuštění existence kmenových listů a vzniku různých druhů podílů se může jevit jako zjevné přiblížení se úpravě akciové společnosti

⁶⁹ viz. § 120 ObchZ a §113 odst. 5 a 6 ObchZ

⁷⁰ viz § 149 ZOK

⁷¹ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

a rezignaci na osobnostní rysy s.r.o. a někteří to tak vnímají.⁷² Lze vysledovat názory, že kmenový list je prakticky jen jiný název pro akcie a že dojde k podstatnému otevření s.r.o., což může vést k vstupu cizích, neznámých, potenciálně nechtěných osob do společnosti. Dalším argumentem proti kmenovým listům, je ten, že jejich vydáním dojde k anonymizaci společnosti. S konstatováním, že kmenové listy jsou jen jiné pojmenování pro akcie, by snad teoreticky šlo souhlasit, avšak nelze souhlasit s tím, že by se do s.r.o. mohli dostávat nechtění společníci. Prvně je třeba si uvědomit, že vydání kmenovým listů je záležitostí fakultativní a nikdo do tohoto s.r.o. nenutí, je tak jen na vůli společníků, zda si ve společenské smlouvě ujednají vydání kmenových listů, a jak bylo řečeno, kmenový list může představovat pouze podíl, který je neomezeně převoditelný a jeho převoditelnost není ani podmíněna. Pokud si takové vydání kmenových listů společníci ujednají, jistě počítají i se všemi důsledky takové možnosti a tedy i s tím, že nad převodem kmenových listů, pak ztratí s.r.o. kontrolu. Otevření s.r.o. je pak dle mého chťeným efektem připuštění možnosti vydat kmenové listy. Už vůbec pak nelze souhlasit s argumentem anonymizace s.r.o., jelikož jak tvrdí Havel: „*Platí nicméně, že vlastník podílu se vždy zapisuje do seznamu společníků, resp. do obchodního rejstříku, a kmenový list tak není projevem anonymizace společnosti, ale jen dalším možným nástrojem její správy.*“⁷³

3.1.3 Převod podílu

V rovině převoditelnosti podílu dochází ke změnám, které mimo jiné souvisí i se zavedením kmenových listů. Obchodní zákoník svými ustanoveními omezuje převoditelnost podílu více, než tomu činí ZOK. Převod podílu je obecně možný buďto na jiného společníka anebo na třetí osobu stojící mimo s.r.o. Smlouva o převodu podílu není dále v ZOK upravena jako v obchodním zákoníku,⁷⁴ a proto se převod podílu bude řídit obecnými ustanoveními NOZ. Podle judikatury je však nutné uvést ve smlouvě o převodu podílu, zda je převod úplatný či bezúplatný, což bude jistě nutné i do budoucna.⁷⁵ Předem je také třeba poznamenat, že právní regulace převoditelnosti podílu má v obou normách dispozitivní charakter, a tak si společnosti ve své společenské smlouvě mohou od této úpravy odchýlit.

Převod podílu v rámci s.r.o. na jiného společníka podmiňuje obchodní zákoník souhlasem valné hromady, přičemž společenská smlouva může určit jiný postup. V krajním

⁷² viz např. PELIKÁN, Robert Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 3.

⁷³ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12, str. 352.

⁷⁴ viz. § 115 odst. 3 ObchZ

⁷⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 120/94

případě tak může převod obchodního podílu mezi společníky až vyloučit.⁷⁶ ZOK pak vysloveně v § 207 odst. 1 umožňuje společníkům převést svůj podíl na jiného společníka bez další podmínky. V následujícím § 207 odst. 2 pak ZOK stanoví, že společenská smlouva může podmínit převod podílu souhlasem některého z orgánů s.r.o., přičemž pokud není souhlas udělen do 6 měsíců od uzavření smlouvy o převodu podílu, dochází ke stejným účinkům jako při odstoupení od smlouvy čili k zániku smlouvy. Smlouva o převodu však může tyto účinky vyloučit. Pokud však daný orgán nebyl činný nebo neudělil souhlas bez udání důvodu, může do 1 měsíce daný společník vystoupit ze společnosti. Problematika vystoupení bude vysvětlena později.⁷⁷ V tomto případě pak dochází k velké změně, jelikož podle obchodního zákoníku něco takového možné není. Toto ustanovení obsažené v § 207 odst. 3 ZOK reaguje na situace, kdy společník chtěl ukončit svou účast ve s.r.o. převodem svého podílu, tedy způsobem pro společnost ekonomicky nezátěžujícím, a valná hromada podle stávající právní úpravy odmítla dát souhlas s převodem podílu. Takové rozhodnutí nejen, že znamenalo konec procesu převodu podílu, ale také konec možnosti zániku účasti společníka převodem.⁷⁸ Pak takovému společníku zbývalo zahájit jednání se společníky o ukončení jeho účasti dohodou, či pokud byly splněny zákonné podmínky, domáhat se zrušení své účasti soudem. Pokud však podmínky splněny nebyly, zůstal společník uzavřen ve s.r.o. takřka proti své vůli. ZOK však nyní nabízí toto řešení, tedy možnost vystoupení ze společnosti.⁷⁹

Zaměříme-li se nyní na převod podílu na třetí osobu stojící mimo společnost, tak i zde dochází ke změnám. Především je třeba připomenout, že dle stávající právní úpravy byl podíl ze zákona nepřevoditelný na osoby mimo s.r.o. Společenská smlouva však mohla připustit převod podílu na třetí osoby a také jej podmínit souhlasem valné hromady. Jinak řečeno pokud jen společenská smlouva mlčela o převodu podílu na třetí osoby, tak podíl převoditelný na osoby stojící mimo společnost nebyl. Naopak dle budoucí právní úpravy je ze zákona podíl na osoby jiné než společníky převoditelný se souhlasem valné hromady, přičemž i toto ustanovení § 208 odst. 1 je nutné chápat jako dispozitivní, neboť se od něj lze ve společenské smlouvě odchýlit. I zde pak ZOK zavádí fikci, že pokud nedojde k udělení souhlasu

⁷⁶ Více o převodu obchodního podílu dle ObchZ např. ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, str. 208 an.

⁷⁷ viz. kapitola 3.2.6

⁷⁸ Převod obchodního podílu fakticky souvisí se zánikem účasti společníka ve s.r.o., a proto je celá úprava převodu podílu řazena v ZOK až k ustanovení o zániku účasti společníka ve společnosti.

⁷⁹ HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3.

k převodu podílu do 6 měsíců od uzavření smlouvy o převodu podílu, platí, že dochází ke stejným účinkům jako při odstoupení od smlouvy. Dle ZOK je pak také možné, aby podíl byl neomezeně převoditelný bez jakékoliv další podmínky, což je koneckonců možné i dle obchodního zákoníku. ZOK však zavádí možnost inkorporovat takovýto podíl do kmenového listu. Nad převody kmenových listů pak společnost ztrácí kontrolu. Tato problematika však již byla rozebrána v předešlé části textu. Kmenový list je pak převoditelný rubopisem, kde se uvede jednoznačné označení nabyvatele. Naproti tomu podíl, který není představován kmenovým listem, je převoditelný klasicky smlouvou o převodu podílu. Je třeba ještě dodat, že obě právní normy shodně stanoví, že podíl jediného společníka s.r.o. je vždy převoditelný na třetí osoby.

Obchodní zákoník pak ve smlouvě o převodu podílu vyžaduje po nabyvateli podílu, který není společníkem, prohlášení, že přistupuje ke společenské smlouvě. ZOK pak v § 209 odst. 1 stanoví, že „*nabytím podílu přistupuje nabyvatel ke společenské smlouvě společnosti.*“ Jinak řečeno se již nevyžaduje přímé prohlášení o přistoupení ke společenské smlouvě ve smlouvě o převodu podílu, což je logický a zjednodušující krok, neboť již z povahy věci je zřejmé, že nabyvatel podílu jednoduše musí přistoupit ke společenské smlouvě, pokud v ní chce převodem podílu získat účast. Prohlášení už tak dle některých bylo pouze povinnou náležitostí smlouvy o převodu podílu, bez praktického významu.⁸⁰ V ZOK je také zachována povinnost převodce ručit za dluhy spojené s podílem, který byl převeden. Shodně je z obchodního zákoníku do ZOK přejata i účinnost převodu podílu vůči společnosti, a to doručením účinné smlouvy o převodu podílu. V § 210 odst. 2 pak ZOK stanoví účinnost převodu kmenového listu vůči společnosti, a to tak, že „*k účinnosti převodu kmenového listu vůči společnosti se vyžaduje oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu společnosti.*“

3.1.4 Přejed podílu

V rovině úpravy přechodu podílu nedochází ke změnám. Zánik právnické osoby, jež byla společníkem s.r.o., či smrt společníka – fyzické osoby nemá za následek zrušení s.r.o.⁸¹ Tyto právní skutečnosti však vedou k zániku účasti společníka ve společnosti, a tudíž i ke změně majitele podílu ve společnosti.⁸²

⁸⁰ viz. HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekonifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3.

⁸¹ I případ, že by smrt či zánik společníka měl za následek zrušení společnosti je možná. Ve společenské smlouvě by pak musel být důvod smrti či zániku společníka přesně formulován a k zrušení společnosti by pak mohlo dojít dle § 151 ObchZ b) resp. § 241 odst. 2 ZOK

⁸² POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009.

Obecně lze říci, že podle stávající i budoucí právní úpravy platí, že smrtí či zánikem společníka dochází k přechodu podílu na dědice či právního nástupce. Společenská smlouva však může přechod podílu vyloučit. ZOK pak také umožňuje, aby společenská smlouva přechod pouze omezila. Stejně jako u převodu podílu, tak i u přechodu podílu platí, že v případě jednočlenné společnosti nelze přechod omezit ani vyloučit.

Zůstává zachována i možnost, kdy se dědic může domáhat zrušení své účasti ve společnosti. Tato možnost je však v ZOK více specifikována než tomu je v obchodním zákoníku. Je určeno, že toto právo má dědic jen v případě, že po něm nelze s ohledem na okolnosti dědictví spravedlivě vyžadovat, aby ve společnosti setrval. Toto právo musí společník uplatnit do tří měsíců od právní moci usnesení soudu o dědictví, jinak se k takovému uplatnění tohoto práva nepřihlíží. Za novinku pak lze považovat, že dle § 211 odst. 3 ZOK se dědic, který se takto domáhá zrušení své účasti ve s.r.o., vyloženě nesmí podílet na činnosti společnosti i přesto, že mu takovou povinnost stanoví společenská smlouva. Se společníky se však písemnou dohodou může od tohoto ustanovení odchýlit. Dle obchodního zákoníku pak společník pouze není povinen podílet se na činnosti společnosti. V případě, že je přechod podílu vyloučen či dojde ke zrušení účasti dědice ve společnosti soudem, užijí se ustanovení o naložení s uvolněným podílem.⁸³

3.1.5 Zastavení a rozdělení podílu

Na závěr je ještě potřeba zmínit se několika málo poznámkami o možnosti zastavení a rozdělení podílu. V případě zastavení podílu byla tato úprava vypuštěna ze ZOK a rozdělení podílu zůstává prakticky beze změn.

Obchodní zákoník v § 117a přímo upravoval institut zastavení obchodního podílu. Z textu zákona o obchodních korporacích byla úprava tohoto institutu vzhledem ke snaze regulovat co nejméně obecností vypuštěna, k čemuž důvodová zpráva k ZOK dodává: „*Zastavení podílu je nadále řešeno občanským zákoníkem, a to v rámci obecných pravidel o zástavním právu.*“⁸⁴ Vzhledem k účelu a rozsahu práce pak zastavení podílu dále rozebráno není.

Úprava rozdělení podílu je beze změn. Dle stávající i budoucí právní úpravy je rozdělení podílu možné jen při převodu či přechodu podílu, přičemž společenská smlouva může určit jinak. K rozdělení podílu je třeba souhlasu valné hromady a podíl vzniknuvší rozdělením musí

⁸³ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

⁸⁴ Důvodová zpráva k § 132 až 149 ZOK

splňovat kritérium nejnižšího vkladu stanovené zákonem či společenskou smlouvou. Zbývá dodat, že vzhledem k zavedení možnosti více druhů podílu a vlastnění více než jednoho podílu jedním společníkem nebude zřejmě k dělení podílu docházet tak často jako dosud.

3.2 Práva společníka

Se společníkem, potažmo jeho podílem ve společnosti s ručením omezeným jsou spjata jeho práva a následně také povinnosti, které spoluurčují jeho postavení ve společnosti. Je třeba zmínit, že práva společníka a s tím samozřejmě i jeho povinnosti budou značně ovlivněny onou možností vzniku více druhů podílu, které pak společníkovi mohou přiznat zvláštní práva a povinnosti, a tak zřejmě dojde k vyšší rozmanitosti práv i povinností spojených s jednotlivými podíly. Koncepce práv i povinností společníků se nemění, ale lze vysledovat množství změn.

3.2.1 Právo na podíl na zisku

Základním právem společníků ve společnosti s ručením omezeným je právo, kvůli kterému asi většina osob zakládá či vstupuje do s.r.o., tedy vidina zisku. Právo na podíl na zisku je majetkovým právem společníků a jeho úprava se v ZOK příliš nemění. Za zmínku pak stojí, že podíl na zisku je nově upraven jak v obecné části ZOK, tak i v ustanoveních věnovaných společnosti s ručením omezeným. Jako přínosné pak lze také shledat, že úprava podílu na zisku s.r.o. je v ZOK plně samostatná a není již odkazováno na ustanovení týkající se akciové společnosti, jak činil obchodní zákoník.⁸⁵ Základem pro to, aby se společníci mohli podílet na zisku společnosti, je vůbec samotné vytvoření zisku zjištěného z řádné či mimořádné účetní závěrky. Zisk pak lze rozdělit výhradně a jen mezi společníky, ledaže společenská smlouva stanoví jinak. Je tak možné i nadále dle ZOK vyplácet tantiémy, pokud tuto možnost připustí společenská smlouva. Na tuto možnost však musí pamatovat i smlouva o výkonu funkce uzavíraná s jednateli, popřípadě dozorčí radou, byla-li zřízena. O tom, zda vůbec a jak velká část zisku společnosti bude mezi společníky rozdělena, stále rozhoduje nejvyšší orgán s.r.o. čili valná hromada, přičemž na zisku určeném k rozdělení se společníci i nadále podílejí v poměru svých podílů, neurčí-li společenská smlouva jinak.⁸⁶ ZOK pak dále explicitně stanoví, že podíl na zisku se vyplácí v penězích, na adresu společníka či bezhotovostně na jeho účet, ledaže společenská smlouva nebo valná hromada určí jinak. Dle § 34 odst. 2 je pak podíl na zisku splatný v dispozitivní lhůtě 3 měsíců.

⁸⁵ viz § 123 odst. 2 ObchZ

⁸⁶ viz § 161 odst. 1 ZOK

Díky tomu, že ZOK nově připouští vznik více druhů podílu, se kterými jsou pak spjaty zvláštní práva i povinnosti. Z tohoto důvodu je pak v § 161 odst. 3 ZOK obsažena úprava podílu, ke kterému se vztahuje právo pevného podílu na zisku. U pevného podílu na zisku není nutné usnesení valné hromady o rozdělení zisku, ale právo na výplatu části zisku vzniká již vytvořením zisku a následným schválením takové účetní závěrky valnou hromadou.

V návaznosti na rozebírané téma podílu na zisku je nutno poukázat na ustanovení § 40 odst. 1 ZOK, a to, že společnost nemůže vyplatit zisk ani zálohy na něj, pokud by si tak přivodila úpadek dle jiného právního předpisu.⁸⁷ Toto pravidlo se nazývá test insolvence (úpadku) a je jedním z nových způsobů ochrany věřitelů po odklonu od garanční funkce základního kapitálu u s.r.o. Mimo výplaty zisku se test insolvence vztahuje i na výplatu jiných vlastních zdrojů. Samotné zálohy na výplatu podílu na zisku pak dle § 40 odst. 2. ZOK s.r.o. nově může vyplácet (pokud by se tedy tak nedostala do úpadku), a to za poněkud neurčité podmínky, že z mezitímní účetní závěrky vyplyne, že společnost má k tomuto dostatek prostředků. Obchodní zákoník vyplácení záloh na podíl ze zisku zakazuje kogentním ustanovením § 178 odst. 1 věty třetí, jenž se sice týká akciových společností, ale je vztahuje se i na s.r.o.

3.2.2 Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Dalším typickým majetkovým právem společníka je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Takto vlastně společník získává výnos společnosti, kterého společnost dosáhla za dobu svého trvání a činnosti. Předpokladem pro vznik nároku na podíl na likvidačním zůstatku je zrušení s.r.o. s likvidací. Úprava tohoto práva se však v ZOK prakticky nemění. Obchodní zákoník na něj pamatuje v § 153, kdy každému společníku přiznává nárok na podíl na likvidačním zůstatku, při zrušení společnosti s likvidací, přičemž je stanoveno, že likvidační zůstatek se rozdělí poměrem obchodních podílů. Tato úprava je přitom dispozitivní a společenská smlouva se od ní může odchýlit. ZOK upravuje podíl na likvidačním zůstatku ve své obecné části v § 37 an., a tudíž se tyto ustanovení dotýkají i s.r.o. Za zmínku snad stojí, že likvidační zůstatek se pak dle ZOK rozdělí do výše, do jaké společníci splnili svou vkladovou povinnost a až následně v poměru svých podílů. Avšak i tato úprava je dispozitivní a společenská smlouva může určit jinak.

Likvidátorovi pak ZOK v § 38 odst. 2 ukládá povinnost vyplatit podíl na likvidačním zůstatku *„bez zbytečného odkladu po schválení návrhu na použití likvidačního zůstatku. Není-*

⁸⁷ srov. obdobné, ale užší ust. § 178 odst. 2 ObchZ

li návrh použití likvidačního zůstatku schválen, rozhodne o jeho rozdělení soud na návrh likvidátora nebo společníka.“ Problematika likvidace společnosti je pak komplexně upravena v NOZ pro všechny právnické osoby.⁸⁸

Ve výkladu k nově zavedeným kmenovým listům bylo konstatováno,⁸⁹ že možnost vydání kmenových listů ovlivňuje a prostupuje dalšími ustanoveními ZOK, které se týkají s.r.o. Zde můžeme nalézt jeden z příkladů. Pokud totiž společnost vydala kmenové listy, ZOK v § 242 odst. 1 váže vznik práva na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vrácením těchto kmenových listů na výzvu likvidátora, které pak likvidátor neprodleně zničí.

3.2.3 Právo na vypořádání

Dalším majetkovým právem společníků je právo na vypořádání. Toto právo (vypořádací podíl) společníkovi dle § 36 odst. 1 ZOK vzniká při zániku účasti společníka na společnosti za dobu jejího trvání jinak než převodem podílu nebo udělením příklepu v řízení o výkonu rozhodnutí⁹⁰ a podíl takového společníka se pak považuje za uvolněný podíl. Spolu vypořádacím podílem je v ZOK řešena tedy i otázka uvolněného podílu. Tato část práce se však snaží co nejvíce zaměřit na vypořádací podíl.⁹¹ V ZOK je vypořádací podíl upraven obecně pro všechny korporace v § 36, pro s.r.o. pak speciálně platí také ustanovení § 213 an. Úprava vypořádacího podílu prodělala zásadní změny, a to především ve způsobu stanovení výše vypořádacího podílu.

Nově je dle § 213 ZOK odst. 2 vypořádací podíl tvořen z prostředků získaných z prodeje uvolněného podílu po odečtení nákladů a započtení pohledávek společnosti za společníkem, jehož účast zanikla a který má právo na vypořádání.⁹² K takovému podílu mají společníci předkupní právo. Takto získané prostředky vyplatí společnost jako vypořádací podíl oprávněné osobě nebo je uloží do úřední úschovy. Pokud se však společnosti uvolněný podíl nepodaří prodat ve lhůtě tři měsíců, bude dle § 214 odst. 1 ZOK určen vypořádací podíl pomocí obecných ustanovení v § 36 odst. 2, tedy vypořádací podíl bude vypočten z vlastního kapitálu společnosti stanoveného v mezitímní, řádné či mimořádné účetní závěrce.⁹³ Takto

⁸⁸ viz. výklad ke kapitole 2.6

⁸⁹ viz. kapitola 3.1.2

⁹⁰ Obdobně § 61 odst. 2 ObchZ

⁹¹ Uvolněný podíl je rozebrán v kapitole 3.4

⁹² Vypořádací podíl se dle § 61 odst. 2 ObchZ určí z vlastního kapitálu společnosti zjištěného z řádné, mimořádné či mezitímní účetní závěrky sestavené ke dni ukončení účasti společníka ve společnosti, přičemž společenská smlouva může určit, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce.

⁹³ Přičemž se musí brát v potaz také § 36 odst. 3 ZOK, a to v případě, že se reálna hodnota vlastního kapitálu liší od stavu tohoto majetku dle účetnictví společnosti, pak se totiž vychází z reálné hodnoty majetku snížené o výši dluhů

stanovený vypořádací podíl musí být vyplacený do jednoho měsíce. Ustanovení týkající se vypořádacího podílu jsou dispozitivní, a tak je v tomto případě dokonce možné, jak připomíná důvodová zpráva ZOK, i krajní řešení, a to „*společenskou smlouvou sjednat, že vypořádací podíl je nula.*“ ZOK také připouští možnost, aby se vypořádací podíl určoval prvotně způsobem právě popsaným, tj. z vlastního kapitálu společnosti, pokud tak stanoví společenská smlouva.

Důvodová zpráva ZOK však připomíná, že nesmí dojít k zneužití oné tří měsíční lhůty pro prodej uvolněného podílu, kdy společnost bude po tuto dobu fakticky nečinná a pak přistoupí k druhému způsobu výpočtu vypořádacího podílu, tedy z vlastního kapitálu dle účetnictví, čímž může společníkovi, jehož účast zanikla, způsobit škodu a ten pak může žádat náhradu škody. K tomu, aby onen druhý způsob mohl být využit, je potřeba, objektivní neprodejnosti podílu a až pak je možno postupovat dle § 36 odst. 2 ZOK.

Důvod pro zavedení odlišného způsobu výpočtu vypořádacího podílu, tj. primárně prodejem uvolněného podílu, je nasnadě. Cílem je učinit výpočet vypořádacího podílu spravedlivějším než dle obchodního zákoníku. Stávalo se totiž, že vypořádací podíl stanovený dle obchodního zákoníku neodpovídal skutečné tržní hodnotě daného obchodního podílu.⁹⁴ Pravidla pro výpočet vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku lze sice považovat za obdobná těm obecným dle § 36 odst. 2 ZOK.⁹⁵ Prvotně je však vyžadován prodej uvolněného podílu jako způsob získání prostředků k vytvoření vypořádacího podílu vztahujícího se k podílu, ohledně něhož zanikla účast společníka ve společnosti. Je však otázkou, jak úspěšná dokáže být společnost při prodeji uvolněného podílu v tak krátké době jako jsou tři měsíce.

3.2.4 Právo na informace, hlasovací a kontrolní právo

Toto právo se někdy také označuje jako právo podílet se na správě společnosti, čímž se vyjadřuje pojetí, že s.r.o. je kapitálovou společností. Nejčastěji je totiž správou společnosti pověřen odborník, který řídí společnost. Avšak je potřeba umožnit i společníkům, aby se na správě společnosti také podíleli ze svého titulu společníka.⁹⁶ Dle § 167 odst. 1 ZOK „*Společníci vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti na valné hromadě nebo mimo ni.*“ Téměř obdobně pak toto právo najdeme i v § 122 odst. 1 ObchZ. Na valné

⁹⁴ VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, 2012, č. 10.

⁹⁵ Více o způsobu výpočtu vypořádacího podílu dle ObchZ např. FALDYNA, František a kol., *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, str. 397 an.

⁹⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 159.

hromadě pak společníci tradičně uplatňují své hlasovací právo. Zde stojí za zmínku, že s možností vzniku více druhů podílů s různými právy a povinnostmi, pak s některými podíly hlasovací právo nemusí být spojeno.

S právem podílet se na správě společnosti se také pojí právo na informace. Právo na informace je v podstatě nezměněno. Dle § 155 ZOK má společník „*právo na valné hromadě i mimo ni požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech a další práva na informace určená společenskou smlouvou...*“. Obchodní zákoník obsahuje vymezení práva na informace v § 122 odst. 2. Rozdíl lze vycítit v tom, že ZOK se zmiňuje pouze o „informacích o společnosti“, zatímco obchodní zákoník hovoří o „informacích o záležitostech společnosti.“ Někteří se podivují nad touto možná poněkud nešťastnou konstrukcí v ZOK,⁹⁷ neboť společník jistě nemá zájem žádat informace o společnosti, ale zajímají ho informace o záležitostech, které se společnosti týkají, tj. především obchodní vztahy. Tento rozdíl ve slovech však lze dle mého názoru považovat za druhořadý a neměl by způsobit výkladovou odlišnost či obtíže oproti dnešnímu stavu, jelikož je z povahy věci zřejmé, co tímto zákonodárce zamýšlí.

Společník také může pověřit svého zástupce k výkonu práva na informace dle § 155 ZOK, resp. §122 odst. 2 ObchZ. Zde lze vysledovat odchylku od dikce obchodního zákoníku, který dával společníkovi možnost k tomuto pověřit pouze daňového poradce či auditora. Přitom jiní odborníci jako účetní, advokáti, notáři, znalci apod. by mohli být stejně prospěšní. ZOK explicitně nevyjmenovává osoby, které mohou být pověřeny k výkonu tohoto práva, ale pouze stanoví, že společníkův zástupce může tuto činnost vykonávat, „*bude-li zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník a společnosti tuto skutečnost doloží.*“⁹⁸

Často řešenou otázkou bylo, zda má společník právo na informace, které se týkají obchodního tajemství.⁹⁹ V § 156 odst. 1 pak ZOK do tohoto částečně vnáší světlo, když stanoví, že jednatelé mohou odmítnout společníkovi přístup k informaci, jestliže je informace veřejně dostupná nebo je považována za utajovanou dle jiného právního předpisu. Avšak i z tohoto ustanovení lze vyčíst určitou míru nejasnosti, a tak případné spory o to, zda je společnost povinna informaci poskytnout či nikoliv, bude řešit soud.

⁹⁷ Např. PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 3.

⁹⁸ viz. § 155 ZOK

⁹⁹ Tuto otázku řeší např. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 160.

3.2.5 Společnická žaloba

V zákoně o obchodních korporacích zůstává zachována i možnost tzv. společnické žaloby (*actio pro socio*), kdy je dle § 131a ObchZ společníkovi přiznáno právo žalobou se domáhat náhrady škody způsobené společností jednatelem či splacení vkladu společníkem, který je se splacením v prodlení, a společnost v takových řízeních zastupovat. Oproti obchodnímu zákoníku však ZOK věnuje úpravě společnické žaloby větší pozornost a zavádí několik změn. Především je rozšířen okruh osob, na které lze podat společnickou žalobu. V § 157 odst. 3 ZOK je stanoveno, že podat společnickou žalobu lze kromě již zmíněných případů stanovených obchodním zákoníkem i v případě, že společnosti způsobil škodu člen dozorčí rady či jiná vlivná osoba. Dle ZOK se pak společnickou žalobou lze také domáhat vyloučení společníka ze společnosti soudem, v případě, že je daný společník v prodlení se splacením vkladu. Společnickou žalobou se lze také domáhat škody vůči osobám, které byly jednatelem, členy dozorčích rad, či vlivnými osobami v době, kdy společnosti újma vznikla, ale nyní jimi už nejsou.

Nově, má-li společník v úmyslu využít svého práva podat společnickou žalobu a tím se za společnost domáhat náhrady škody vůči jednatelem, je povinen dle § 158 ZOK tento svůj záměr písemně oznámit dozorčí radě, byla-li pochopitelně zřízena. Tímto je umožněno, aby podat žalobu mohla prvotně samotná společnost a domáhat se náhrady vzniklé újmy dříve než společník, přičemž se s odkazem na § 53 odst. 3 ZOK nebrání ani jinému způsobu,¹⁰⁰ jak se domoci náhrady újmy např. srážkami odměn či dohodou o postupném splacení újmy. Teprve pokud dozorčí rada jako informovaný orgán nevyužije tohoto práva bez zbytečného odkladu po tom, co byla informována o úmyslu společníka podat společnickou žalobu a touto cestou se domáhat náhrady škody, může se společník tohoto práva domáhat za společnost sám.

Společník, který podává společnickou žalobu, společnost v takovýchto řízeních zastupuje. Společnost pak nese výdaje vztahující se k tomuto řízení,¹⁰¹ což svým rozhodnutím podpořil Nejvyšší soud, když stanovil, že povinnost zaplatit soudní poplatky spojené s touto žalobou stihá společnost, nikoliv společníka. Pokud by však tyto soudní poplatky zaplatil společník podávající žalobu, jednalo by se ze strany společnosti o bezdůvodné obohacení.¹⁰²

¹⁰⁰ Obdobně § 131a odst. 2 ObchZ

¹⁰¹ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 3. 2003 sp. zn. 29 Odo 871/2002, Soro 6/04

3.2.6 Právo vystoupit ze společnosti

Zcela nově přiznává zákon o obchodních korporacích společníkům tzv. abandonní právo, jelikož jak připomíná Havel: „*Jedním ze znaků, který také mohl být chápan jako narušující kapitálovou povahu společnosti s ručením omezeným, byla její uzavřenost v tom, že společník nemohl jednostranně ze společnosti vystoupit.*“¹⁰³ ZOK tak v § 202 odst. 1 umožňuje společníkovi ze společnosti vystoupit, avšak pouze v případech stanovených zákonem. V odst. 2 téhož ustanovení je pak společníkovi dána především možnost vystoupit ze společnosti v případě změny převažujícího předmětu podnikání či prodloužení trvání společnosti. Podmínkou pro využití tohoto práva pak je, aby společník s takovýmto rozhodnutím valné hromady nesouhlasil a hlasoval proti těmto rozhodnutím. Přičemž není ani nutné, aby proti těmto rozhodnutím hlasoval všemi svými podíly proti, a jeho vystoupení se pak tedy nemusí týkat všech jeho podílů, ale pouze těch, kterými hlasoval proti.

Jiným případem, kdy společník může vystoupit ze společnosti, je již zmiňovaná možnost dle § 207 odst. 3 ZOK, kdy valná hromada bezdůvodně neudělí souhlas s převodem společnickova podílu na jiného společníka či v této věci není činná.¹⁰⁴

Další případ, kdy společník může vystoupit ze společnosti, souvisí s příplatkovou povinností. Tento případ je upraven v § 164 ZOK a je postaven na obdobném principu, kdy je společníkovi, který nehlasoval na valné hromadě pro příplatkovou povinnost, umožněno ze společnosti vystoupit ohledně podílu, na nějž se vztahuje příplatková povinnost, a to v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce od takového rozhodnutí valné hromady. Vystoupit ze společnosti pak může společník pouze tehdy, je-li vklad připadající na podíl s příplatkovou povinností zcela splacen. Tento postup při vystoupení společníka dle § 164 ZOK se obdobně uplatní i pro ostatní možnosti vystoupení ze společnosti dle § 202 a § 207 odst. 3 ZOK.

I zde se také projevuje zavedení kmenových listů, jelikož vydala-li s.r.o. kmenové listy, pak je společník povinen odevzdat kmenový list současně s oznámením o vystoupení ze společnosti, jinak je vystoupení ze společnosti neúčinné.

Vzhledem k tomu, že § 202 odst. 1 ZOK, které společníkovi přiznává abandonní právo je kogentního charakteru a výčet případů, ve kterých lze toto právo využít je taxativní, lze tudíž společenskou smlouvou pouze vyloučit či omezit právo společníka na vyloučení, nikoliv však rozšířit o další možnosti, což je zajímavé s ohledem na propagovanou dispozitivnost ZOK.¹⁰⁵

¹⁰³ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12. str. 354.

¹⁰⁴ viz. kapitola 3.1.3

¹⁰⁵ ČECH, Pavel. S.r.o. po rekodifikaci. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, č. 10.

Shrneme-li důvody pro zavedení institutu vystoupení společníka ze společnosti, tak kromě již avizované skutečnosti, že obchodní zákoník takovou možnost společníkovi nedával a pak se společník často stával „vězněm“ ve s.r.o., pokud se mu podíl nepodařilo převést (či byl převod zakázán společenskou smlouvou), či se dohodnout se společníky o ukončení své účasti nebo neuspěl u soudu se svou žádostí o ukončení účasti, je hlavní důvod jeden. Tím důvodem je dát společníkům a potenciálním investorům určitou jistotu, že ve společnosti nebudou muset zůstat, dojde-li ve s.r.o. k podstatným změnám ve směřování společnosti, které způsobí zásadní odklon od okolností, za kterých ve s.r.o. získali svůj podíl či podíly.¹⁰⁶ Takto ZOK více otevírá s.r.o. investorům a zavedení institutu vystoupení společníka je tak možné považovat za velice přínosné.

3.3 Povinnosti společníka

V této části textu věnující se povinnostem společníka s.r.o. je soustředěna pozornost na ty povinnosti, které doznali největších změn, jelikož zabývat se všemi povinnostmi společníka s.r.o. není účelné vzhledem k cíli a rozsahu práce. Nelze totiž zapomenout na skutečnost, kterou shrnul Nejvyšší soud ČR, a sice že *„povinnosti společníka nemusí vyplývat pouze ze zákona, společenské smlouvy, či jiných listin, ale též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popř. z jiných právních skutečností.“*¹⁰⁷ Takový přístup bude zajisté obdobně pokračovat i po nabytí účinnosti ZOK, a tak není v možnostech práce zabývat se širším spektrem povinností společníka s.r.o.

3.3.1 Vkladová povinnost

Základní povinností společníka s.r.o. je vkladová povinnost. Jako taková zůstává zachována s minimem změn. Vkladovou povinnost musí společník splnit ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, avšak nejpozději ve lhůtě 5 let od vzniku společnosti či převzetí vkladové povinnosti. Tuto lhůtu zcela přebírá ZOK z obchodního zákoníku. Také shodně z pohledů obou předpisů může být vkladové povinnosti společník zproštěn pouze v případě, že jde o snížení základního kapitálu. Je převzata i povinnost zaplatit úrok z prodlení, pokud společník nesplní vkladovou povinnost řádně a včas, avšak rozdílně je stanovena výše úroku. Obchodní zákoník v § 113 odst. 2 explicitně stanovuje úrok z prodlení na 20 % z nesplacené

¹⁰⁶ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu z 31. 1. 2006 sp. zn. 29 Odo 1007/2005

části vkladu. ZOK naproti tomu stanoví „úrok z prodlení ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení stanovené jiným právním předpisem z dlužné částky.“^{108,109} Obě právní normy tuto otázku regulují dispozitivně, takže je možné, aby se společenská smlouva od těchto zákonných ustanovení odchýlila.

Obchodní zákoník pak společníkovi, který neplní svou vkladovou povinnost, ještě dává poslední prostor pro splnění této povinnosti, a to tak, že jej společnost může pod hrozbou vyloučení vyzvat k splnění této povinnosti v dodatečné lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce.¹¹⁰ Jestliže však společník ani v této lhůtě nesplní svou vkladovou povinnost, může jej s valná hromada s.r.o. vyloučit.¹¹¹ ZOK však v tomto případě možnost dodatečné lhůty nepřebírá, avšak v textu ZOK není nic, co by společnosti bránilo učinit podobnou výzvu. Nicméně ZOK již nevyžaduje uplynutí oné dodatečné lhůty k tomu, aby mohl být společník ze společnosti vyloučen valnou hromadou, postačí, aby společník byl pouze v prodlení s plněním vkladové povinnosti.¹¹²

Zde vstupuje do problematiky kadučního řízení dle ZOK i nová možnost vlastnit více podílů jedním společníkem, jelikož v případě, že společník vlastní více podílů, vztahuje se jeho vyloučení pouze na podíly, u nichž je v prodlení s plněním vkladové povinnosti. Společenská smlouva však může určit i jinak, je tedy dobře možné, aby prodlení s plněním vkladové povinnosti byl i jen u jednoho podílu, mělo za následek vyloučení společníka vztahující se na všechny jeho podíly ve s.r.o. V ZOK je pak odkazováno na obecnou úpravu vyloučení člena spolku v NOZ.¹¹³ Spolu s oznámením o vyloučení, společnost vyzve společníka k odevzdání kmenového listu bez zbytečného podkladu.

3.3.2 Povinnost odevzdat kmenový list

Zcela novou povinností společníka je povinnost odevzdat kmenový list, která je prostoupena řadou ustanovení ZOK, které upravují s.r.o. Komplexně je tato povinnost upravena v § 152 – 154 ZOK. Jelikož zavedení kmenových listů je novinkou zákona o obchodních korporacích, tak i povinnost odevzdat kmenový list je povinností zcela novou, neobsaženou ve stávajícím obchodním zákoníku. Tato povinnost musí být v ZOK výslovně upravena i přesto, že vydání kmenových listu je fakultativní záležitostí, jelikož jde o cenný papír s potenciálně značnou hodnotou a lze očekávat, že kmenové listy budou společnosti

¹⁰⁸ § 151 odst. 1 ZOK

¹⁰⁹ Úrok z prodlení vymezi svým nařízením vláda

¹¹⁰ viz. § 113 odst. 3 ObchZ

¹¹¹ Jedná se o tzv. Kaduční řízení

¹¹² viz § 151 odst. 2 ZOK

¹¹³ viz § 239- 242 NOZ

s ručením omezeným využívat. Povinnost odevzdat kmenový list bez zbytečného odkladu společnosti je formulována v § 152 odst. 1 ZOK, a to v případech, kdy tak zákon určí. Nejčastěji tato povinnost stíhá společníky v souvislosti se zánikem jejich účasti ve společnosti. Dále je v ZOK vymezen postup při prodlení společníků s odevzdáním kmenových listů, což nakonec vede k neplatnosti neodevzdaných kmenových listů. Za neplatné kmenové listy jsou pak vydány nové, které společnost prodá za přiměřenou cenu a tuto skutečnost předem oznámí bývalým společníkům s neplatnými kmenovými listy. Od utržené ceny si společnost může odečíst náklady vzniklé s prohlášením kmenového listu za neplatný a vydáním nových kmenových listů.¹¹⁴ Tento rozdíl je pak vyplacen bývalému společníkovi, jehož kmenový list byl prohlášen za neplatný. Kmenové listy určené k výměně či zničení, společnost zničí bez zbytečného odkladu. Dále jsou pak pod odkazem na ustanovení akciového práva uvedeny praktické důvody k výměně kmenového listu z důvodů poškození, nečitelnosti údajů na něm uvedených či pro vyznačení nových údajů.

3.3.3 Příplatková povinnost

Do zákona o obchodních korporacích byla shodně přejata i příplatková povinnost. Valná hromada s.r.o. může svým usnesením uložit povinnost peněžitého příspěvku nad základní kapitál, pokud tak určí společenská smlouva. Tento koncept zůstává zachován. Převzata však není maximální souhrnná výše příplatku. V obchodním zákoníku je v § 121 odst. 1 výslovně stanovena maximální výše příplatků na polovinu základního kapitálu společnosti. Oproti tomu ZOK přímo maximální souhrnnou výši příplatků nestanoví, ale určení tohoto omezení je přeneseno na společenskou smlouvu, která stanoví onu hranici souhrnné výše příplatků, pokud je tato hranice překročena či jednoduše chybí ve společenské smlouvě, k usnesení valné hromady o příplatkové povinnosti se pak nepřihlíží. ZOK zde výslovně předpokládá možnost existence takového druhu podílu, se kterým je příplatková povinnost spojena. Stanoví totiž v § 162 odst. 2 větě druhé, že „*Společenská smlouva také určí, zda a s jakými podíly je příplatek spojen.*“

Převzata je i možnost individuálního příplatku společníka, pokud o to požádá i v případě, že společenská smlouva mlčí o příplatkové povinnosti. Obchodní zákoník k tomuto vyžadoval souhlas valné hromady, ZOK pak vyžaduje pouze souhlas jednatele

¹¹⁴ Pokud nedojde k prodeji nového kmenového listu, společnosti bez zbytečného odkladu sníží s.r.o. základní kapitál výší vkladů vázaných na tyto neprodané kmenové listy. Bývalému společníkovi je pak vyplacen rozdíl částky mezi jeho splněnou vkladovou povinností a náklady na prohlášení neplatnosti kmenových listů a na jejich nové vydání. Obdobně vzniká nárok na vyplacení splněné vkladové povinnosti společníkovi, jehož kmenový list je neplatný, ale nemá za něj být vydán nový kmenový list.

společnosti. Jestliže sám společník požádá o poskytnutí příplatku, může podle ZOK v tomto případě, poskytnou příplatek i nepeněžitý. Obchodní zákoník však připouští jen příplatek peněžitý.

Novinkou zákona o obchodních korporacích pak je možnost vystoupit ze společnosti v případě, že společník nehlasoval pro příplatkovou povinnost.¹¹⁵ Takovou možnost obchodní zákoník neposkytuje, což je shrnuto v judikatuře Nejvyššího soudu, který přímo konstatoval, že povinnost příplatku stihá společníka i přesto, že pro přijetí usnesení valné hromady o příplatkové povinnosti nehlasoval.¹¹⁶ To se nyní změní. Dále zůstává zachována sankce vyloučení společníka ze společnosti, jestliže poruší příplatkovou povinnost. Jelikož nejčastějším důvodem pro vypsání příplatků je ztráta společnosti, oba předpisy shodně stanoví, že příplatky lze vrátit pouze v rozsahu, v jakém převyšují ztrátu společnosti.

3.4 Zánik účasti společníka

Pojetí zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným zůstává obecně zachováno, ale změny se této úpravě také nevyhnuly. Především jsou jednotlivá ustanovení přeformulována a systematicky přeskupena. Zánik účasti společníka upravuje ZOK v § 202 – 215. Do této části jsou pak také přemístěna ustanovení týkající se převodu a dědění podílu a uvolněného podílu, jelikož i zde lze hovořit o způsobu zániku účasti společníka.¹¹⁷

Předem ZOK vytváří nový způsob zániku účasti společníka. Tou je již mnohokrát zmíněná možnost vystoupení společníka ze společnosti.¹¹⁸ Naproti tomu obchodní zákoník v § 148 odst. 1 explicitně vymezuje, že „*společník nemůže ze společnosti vystoupit.*“

Další možností ukončení účasti společníka s.r.o. je písemnou dohodou všech společníků. Tato možnost je řazena na první místo v díle ZOK věnující se zániku účasti společníka, pomineme-li vystoupení, a až pak následují způsoby zániku účasti sporem. Úprava ukončení účasti společníka dohodou nedoznala změn a je nadále vyžadována písemná forma dohody a úředně ověřené podpisy všech společníků.

Drobné změny lze vysledovat v případě vyloučení společníka soudem v případě, že neplní stanovené povinnosti. Předně s návrhem na vyloučení společníka soudem již nemusí souhlasit společníci, jejichž vklady souhrnně tvoří alespoň polovinu základního kapitálu. ZOK pak také nevyžaduje výzvu společníkovi k plnění jeho povinnosti a písemné upozornění

¹¹⁵ viz. kapitola 3.2.6

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu z 28. 7. 2005 sp. zn. 29 Odo 892/2004

¹¹⁷ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹¹⁸ viz. kapitola 3.2.6

na možnost vyloučení, „*jestliže porušení povinnosti mělo právní následky, které nelze odstranit.*“¹¹⁹

Do ZOK je naopak zcela převzata úprava zrušení účasti společníka soudem na návrh samotného společníka. Obdobně jsou také zachována ustanovení týkající se ukončení účasti společníka v souvislosti s insolvenčním řízením, nařízením výkonu rozhodnutí a exekuce. Převod a přechod obchodního podílu jsou s několika málo změnami převzaty (podrobněji kapitoly 3.1.3 a 3.1.4).

Zřejmě největších změn pak doznala úprava uvolněného podílu a způsob určení vypořádacího podílu v § 212 -215 ZOK.¹²⁰ Za uvolněný podíl lze považovat podíl společníka, jehož účast ve společnosti zanikla jinak než převodem. Takový podíl již nepřechází na společnost, ale ta s ním nakládá jako zmocněnec, ale není ji povoleno vykonávat práva a povinnosti spojené s uvolněným podílem. Uvolněný podíl je s.r.o. povinna prodat, přičemž společníci mají k takovému podílu předkupní práva. Využije-li jich tohoto práva více, rozdělí se mezi ně v poměru jejich podílů. Částka získaná z prodeje se pak použije jako vypořádací podíl. Pokud společnost neprodá podíl do 3 měsíců, dojde ke stanovení vypořádacího podílu obecným způsobem.¹²¹ Valná hromada pak rozhodne do 1 měsíce od vyplacení vypořádacího podílu obecným způsobem o přechodu uvolněného podílu na zbývající společníky v poměru jejich podílů, a to za částku odpovídající alespoň vyplacenému vypořádacímu podílu. Toto rozhodnutí valné hromady vyžaduje přijetí dvoutřetinovou většinou všech společníků a formu veřejné listiny, tedy notářského zápisu. Jestliže však nedojde k tomuto přechodu podílu, je společnost povinna snížit základní kapitál o vklad společníka, jehož účast ve společnosti zanikla. Pokud však není splněna ani povinnost snížit základní kapitál, rozhodne soud o zrušení společnosti s likvidací, a to i bez návrhu.

3.5 Evidence společníků

Na závěr kapitoly o postavení společníků ve s.r.o. je třeba zmínit, že s.r.o. je dle ZOK povinna vést seznam společníků. Tato povinnost společnosti není nijak nová, ukládá ji i obchodní zákoník, avšak je upravena pouze v § 118 ObchZ a následně v § 135 odst. 1 ObchZ, kde je stanoveno, že povinnost vést seznam společníků je povinností jednatelů. ZOK se ji však věnuje obšírněji v § 139 – 141.

¹¹⁹ viz § 204 odst. 2 ZOK

¹²⁰ O vypořádacím podílu blíže kapitola 3.2.3

¹²¹ viz § 36 odst. 2 ZOK

Obchodní zákoník ani neurčí, jaké údaje se do seznamu společníku zapisují. Naproti tomu ZOK v § 139 odst. 2 stanoví, že „do seznamu společníků se zapisuje jméno a bydliště nebo sídlo společníka, případně jiná společníkem určená adresa pro doručování, jeho podíl, označení podílu, jemu odpovídající výše vkladu, počet hlasů náležející k podílu, povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu peněžitými prostředky nad společníkův vklad spojenou s podílem, bude-li určena, a den zápisu do seznamu společníků. Pokud společník vlastní více podílů, uvede se jejich výše a jim odpovídající výše vkladu u každého podílu. Vydala-li společnost více druhů podílů, uvede se i jejich označení.“ Dále pak ZOK ukládá povinnost, zaznačit k jakému podílu se váže kmenový list a jeho číslo, byl-li vydán. Všechny údaje pak společnost zapíše do seznamu společníků bez zbytečného odkladu poté, co ji změna bude oznámena.

Společník má pak dle ZOK právo písemně žádat o výpis či opis údajů ze seznamu společníků, které se jej týkají, a společnost má pak povinnost do 7 dní od obdržení žádosti za úhradu nákladů s tím spojených tyto údaje společníkovi poskytnout. Dle § 141 odst. 2 ZOK pak může společnost nakládat s informacemi ze seznamu společníku jen pro své účely ve vztahu ke společníkům, jinak pouze se souhlasem společníků, kterých se údaje týkají. Přestane-li později společník být společníkem dané s.r.o., stíhá společnost povinnost výmazu společníka ze seznamu společníků.

Společníci se mimo to také zapisují do obchodního rejstříku, tuto povinnost ukládá obchodní zákoník a následně i zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob.¹²²

¹²² viz § 36 písm. c) ObchZ a 24 odst. 1 písm. k) návrhu zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

4 Orgány společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným jako právnická osoba nemůže jednat stejným způsobem jako fyzické osoby, a tudíž za tímto účelem zákon vytváří orgány společnosti a vymezuje jejich působnost směrem dovnitř společnosti, tak i externě vůči třetím osobám. Orgány společnosti s ručením omezeným můžeme rozlišit na orgány obligatorní a fakultativní. Za obligatorní orgány lze považovat valnou hromadu a statutární orgán s.r.o., tedy jednatele. Fakultativním orgánem, který s.r.o. tvoří jen, pokud tak stanoví společenská smlouva či zákon, je dozorčí rada.¹²³

Lze tvrdit, že toto obecné pojetí orgánů společnosti s ručením omezeným se nemění, vysledovat změny v úpravě jednotlivých orgánů je však možné. Především je nutno si uvědomit, že obecnou úpravu orgánů právnických osob nově obsahuje NOZ a je k ní potřeba přihlížet. Dále se orgány obchodních korporací zabývá také obecná část ZOK. Ten věnuje velký prostor pravidlům správy a řízení obchodních korporací (corporate governance), které v mnohých případech podstatně mění osobní odpovědnosti orgánů obchodních korporací, tedy i orgánů společnosti s ručením omezeným, především pak jednatele.

4.1 Valná hromada

Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti s ručením omezeným. Z tohoto titulu vyplývá, že je jí svěřeno rozhodování o důležitých záležitostech společnosti a udílení závazných příkazů jednatele a dozorčí radě, pokud byla zřízena. Zároveň se také jedná o orgán ve své podstatě kontrolní, jelikož právě na valné hromadě společníci uskutečňují své právo kontroly činnosti a jejich orgánů.¹²⁴

Co se týká nové právní úpravy, tak na první pohled je zřejmé, že zákon o obchodních korporacích se zabývá valnou hromadou ve více ustanoveních, než tak činí obchodní zákoník, a celková úprava je tak podrobnější. Koncepce zůstává stejná, ale ZOK přináší i řadu novinek.

4.1.1 Rozhodování a hlasování na valné hromadě

Valnou hromadu lze považovat za kolektivní orgán, jelikož se jí zúčastňují společníci, kteří pak dohromady tvoří valnou hromadu. Valné hromady se tedy společník může zúčastnit osobně, ale také v zastoupení na základě písemné plné moci. Tento způsob účasti na valné hromadě je zachován i v ZOK. Ten však kromě požadavku písemné formy vyžaduje, aby z plné moci bylo jasně zjištěné, zda byla daná plná moc udělena pro jednu valnou hromadu

¹²³ DVORÁK, Tomáš. *Valná hromada s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011.

¹²⁴ tamtéž

či více. Přičemž daný zástupce musí zastoupenému společníkovi oznámit všechny skutečnosti, podle kterých by se zájmy společníka mohly dostat do střetu s jeho zájmy.¹²⁵

Na valné hromadě i mimo ni vykonávají společníci své hlasovací právo. ZOK přináší v oblasti hlasování jednu praktickou novinku. Dle § 167 odst. 2 může být k výkonu hlasovacího práva využito i technických prostředků, připustí-li to společenská smlouva a za předpokladu, že takový způsob umožní společnosti ověřit totožnost osoby a určit podíly s hlasovacím právem. Nově tak bude moci být hlasováno telefonicky či videokonferenčně. ZOK pak výslovně uvádí korespondenční hlasování jako další způsob hlasování technickými prostředky, a to tak že své hlasy společníci odevzdají písemně před konáním valné hromady.

Přejato z obchodního zákoníku je i zákonné minimum pro usnášení schopnost valné hromady, tj. musí být přítomni společníci disponující alespoň polovinou všech hlasů. Dle obchodního zákoníku mohla společenská smlouva toto kritérium pouze zvýšit, avšak z dikce ZOK plyne, že zákonné minimum bude možné i snížit.¹²⁶ To by na jednu stranu mohlo umožnit pružnější rozhodování společnosti, ale může se stát, jak upozorňuje Pelikán, že o záležitostech společnosti bude rozhodovat nereprezentativní vzorek společníků.¹²⁷

Další změna v hlasování na valné hromadě je logická. Vzhledem k snížení hranice minimálního vkladu je každému společníkovi přidělen jeden hlas na 1 Kč vkladu.¹²⁸ Samozřejmě se i zde jedná o dispozitivní úpravu, takže se společenská smlouva může od takového přidělení hlasů odchýlit.

Podobná situace jako při kritériu, kdy je valná hromada schopná se usnášet, nastává i v případě rozhodování valné hromady. Pro vytvoření rozhodnutí se stále vyžaduje prostá většina hlasů přítomných společníků, ale i zde může společenská smlouva určit jinak. Dle obchodního zákoníku je umožněno, aby společenská smlouva opět pouze zvýšila počet hlasů nutných k přijetí rozhodnutí. Z dikce § 170 ZOK však plyne, že společenská smlouva může určit i jiný počet hlasů nutný k přijetí rozhodnutí, s obtížemi si však lze představit, že společenská smlouva stanoví, že k rozhodnutí bude stačit menší počet hlasů než prostá většina. V zákonem stanovených případech je pak zachován požadavek na souhlas dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků k přijetí rozhodnutí, které jsou pro společnost nejdůležitější.

¹²⁵ viz § 168 odst. 2 ZOK

¹²⁶ viz § 169 odst. 1 ZOK

¹²⁷ PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9.

¹²⁸ Dle obchodního zákoníku platí, že každý společník má 1 hlas na 1000 Kč svého vkladu.

Z obchodního zákoníku byla převzata ustanovení o omezení hlasovacího práva. Naopak zrušen je zákaz hlasovacích dohod, jelikož je záležitostí společníků, jak chtějí uplatnit své hlasovací právo. Zneužití hlasovacího práva je pak nově upraveno v § 212 odst. 2 NOZ, který stanoví, že k takovému hlasování se nepřihlíží, pokud tak prohlásí soud, což pak často může mít za následek změnu výsledku hlasování, jak připomíná Havel.¹²⁹

Analogicky zachována zůstává i možnost hlasovat dodatečně mimo dané jednání valné hromady s tím rozdílem, že lhůta pro takové dodatečné vykonání hlasovacího práva se z jednoho měsíce zkracuje na sedm dní.¹³⁰

4.1.2 Rozhodování per rollam

Společníci mohou vykonávat své hlasovací právo také mimo valnou hromadu. Takový způsob se nazývá rozhodování per rollam a valná hromada při takovém způsobu rozhodování není vůbec svolávána. Nejedná se o úplnou novinku. Tento způsob rozhodování zná i obchodní zákoník v § 130. Zákon o obchodních korporacích se jím však zabývá podrobněji v § 175 -177 a řadu ustanovení zpřesňuje a koriguje. Základním rozdílem mezi stávající a budoucí úpravou je, že obchodní zákoník neumožňuje ani ujednáním ve společenské smlouvě tento způsob rozhodování zakázat. To je často kritizováno s tím, že někteří společníci nemusí chtít takovým způsobem rozhodovat, ale podle obchodního zákoníku využívání tohoto typu rozhodování prakticky nelze zabránit. ZOK však v § 175 přímo připouští možnost vyloučit rozhodování per rollam společenskou smlouvou. Nicméně i tak existují názory, které tvrdí, že přínosnější by byla opačná formulace, tedy aby rozhodování per rollam bylo možné využít jen v případě, kdy tak výslovně připustí společenská smlouva, jinak rozhodování takovým způsobem možné nebude.¹³¹

Obecný princip rozhodování per rollam však zůstává stejný. Osoba oprávněná svolat valnou hromadu, tedy nejčastěji jednatel, zašle všem společníkům návrh rozhodnutí společně s oznámením lhůty k vyjádření. Nevyjádří-li se společník k danému návrhu ve stanovené lhůtě, platí, že s návrhem nesouhlasí. Většina se přitom počítá ze všech společníků. ZOK pak oproti obchodnímu zákoníku vyžaduje i další materiály, které je potřeba poslat spolu s návrhem rozhodnutí jako veškeré relevantní podklady nutné k posouzení návrhu a jiné

¹²⁹ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12.

¹³⁰ srov. § 174 odst. 1 ZOK a § 127 odst. 7 ObchZ

¹³¹ Tento názor vyjadřuje např. DVORÁK, Tomáš. *Valná hromada s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 233 an.

údaje, které vyžaduje společenská smlouva.¹³² ZOK pak také zpřesňuje požadavky na lhůtu pro reakci společníka na návrh rozhodnutí. Tato lhůta musí být stanovena společenskou smlouvou, jinak platí, že lhůta činí 15 dní.

4.1.3 Kumulativní hlasování

Zřejmě za nejvýznamnější změnu v rovině nejvyššího orgánu společnosti s ručením omezeným lze označit zavedení kumulativního hlasování. Obchodní zákoník tento způsob hlasování vůbec nezná. Zákon o obchodních korporacích kumulativní hlasování upravuje v § 178 – 180. Tento, byť jakkoliv fakultativní, institut sleduje ochranu minoritních společníků před zájmy společníků majoritních. Kumulativní hlasování lze využít jen ve vztahu k volbě či případného odvolání statutárního či kontrolního orgánu společnosti, je-li ustaven.¹³³ K žádnému jinému hlasování jej nelze využít. Avšak, jak již bylo výše naznačeno, ke kumulativnímu hlasování lze přistoupit pouze v případě, že tak výslovně stanoví společenská smlouva. Počet hlasů společníka při tomto způsobu hlasování se určí tak, že počet hlasů, kterými společník nakládá, se vynásobí počtem právě volených členů daného orgánu společnosti. S takto stanoveným počtem hlasů nebo jejich libovolnou částí je pak společník oprávněn hlasovat jen pro určitou osobu nebo osoby. Přičemž se hlasuje o každém členovi orgánu zvlášť a odevzdávají se hlasy pro volbu určité osoby nebo osob. Zvolena je pak ta osoba, která obdržela nejvyšší počet hlasů, bylo-li hlasováno alespoň nadpoloviční většinou všech hlasů společníků účastnících se na valné hromadě, zjištěných pro účely kumulativního hlasování. Pokud obdrží více osob stejný počet hlasů, hlasuje se o těchto osobách znovu. Jestliže i napodruhé obdrží dané osoby stejný počet hlasů, rozhodne o zvolení los. Má-li pak být takto ustavený člen orgánu společnosti odvolán, lze jej odvolat jen se souhlasem většiny těch společníků, kteří byli pro jeho zvolení.¹³⁴

Jak bylo konstatováno výše, účelem zavedení kumulativního hlasování je chránit zájmy menšiny před silou většiny. Lze souhlasit s tím, že tento způsob hlasování může pomoci menšinovým společníkům prosadit svého člena do orgánu společnosti. Avšak bude jistě zajímavé sledovat, kolik společností s ručením omezeným bude tento hlasovací systém využívat a jak se ukáže být účinným v praxi a jestli přinese onen kýžený efekt. Při velkém rozdílu v počtu hlasů mezi většinovým a menšinovým společníkem, pak totiž i tento způsob

¹³² HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹³³ Ostatními způsoby vzniku funkce jednatele se zabývá např. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 262 an.

¹³⁴ DVOŘÁK, Tomáš. *Valná hromada s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011.

hlasování nemusí menšinovému společníkovi zajistit zvolení jím prosazované osoby do orgánu společnosti. V neposlední řadě je také potřeba se zamyslet nad možností, že ani takto zvolený člen nemusí prosadit zájmy menšinových společníků, kteří jej do funkce zvolili, a fakticky pak může způsobovat v orgánech společnosti konflikty a rozkládat tak společnost, což může mít pro společnost snadno fatální důsledky.

4.1.4 Svolení a zasedání valné hromady

Právní úprava svolání a průběhu valné hromady čerpá ze stávající díkce obchodního zákoníku, avšak i zde lze vysledovat změny. Zůstává povinnost jednatele svolat valnou hromadu nejméně jednou za účetní období, přičemž účetní závěrka musí být projednána do 6 měsíců od posledního dne předcházejícího účetního období.¹³⁵

V souvislosti se změnou pojetí základního kapitálu a jeho minimální výše je nově stanoveno, že jednatel má povinnost svolat valnou hromadu v případě, že společnosti hrozí úpadek či z jiného pro společnost vážného důvodu, a přitom je povinen společníkům navrhnout zrušení společnosti nebo jiný postup, jak odvrátit takový stav společnosti. Toto ustanovení v § 182 ZOK bylo obměněno vzhledem k změně pojetí základního kapitálu. Obchodní zákoník totiž tuto povinnost ukládá obdobně, a to v případě, kdy by neuhrazená ztráta společnosti dosáhla poloviny základního kapitálu společnosti či pokud jednatel zjistí, že se společnost dostala do úpadku.¹³⁶

Formální požadavky na svolání valné hromady zůstávají v podstatě nezměněny. Nově však bude muset každá pozvánka na valnou hromadu obsahovat i návrh usnesení valné hromady, což, jak říká Čech, může mít za následek znepružnění celého průběhu valné hromady.¹³⁷ Zachována je v ZOK i možnost společníka vzdát se práva na včasné a řádné svolání valné hromady. V § 184 odst. 4 je nově formulována povinnost jednatele účastnit se každé valné hromady.

V ZOK je také v § 186 explicitně stanoven požadavek, který dovodila i judikatura, a sice že *„doba a místo jednání valné hromady nesmí nepřiměřeně omezovat právo společníka účastnit se valné hromady.“*

Přejato je i právo společníků s minimálně 10% podílem na základním kapitálu či hlasovacích právech žádat po jednatele svolání valné hromady a projednání jimi stanovených

¹³⁵ srov. § 181 ZOK a § 128 odst. 1 ObchZ

¹³⁶ srov. § 128 odst. 2 a § 193 odst. 1 ObchZ

¹³⁷ ČECH, Pavel. S.r.o. po rekonstrukci. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, č. 10.

témat.¹³⁸ Pokud není jednatel činný v přiměřené době, mohou kvalifikovaní společníci svolat valnou hromadu sami.

V rovině průběhu valné hromady lze kladně hodnotit § 188 odst. 1 ZOK, který sice vychází z obchodního zákoníku, ale přináší změnu v případě, kdy se valné hromadě nepodaří řádně ustavit své orgány. Pokud není předseda valné hromady zvolen, řídí valnou hromadu její svolavatel, který pak určí i zapisovatele, jestliže také nebyl zvolen. Obchodní zákoník takovou možnost nepřipouštěl a judikatura dovodila, že valná hromada se nemůže konat, pokud nezvolí své orgány.¹³⁹

Nově jsou také v § 188 odst. 2 ZOK zpřesněny náležitosti listiny přítomných, kde se запиší přítomní společníci spolu s jejich jménem, bydlištěm či sídlem a počtem hlasů, kterými daný společník disponuje. Zachována je povinnost vyhotovení zápisu z jednání valné hromady s tím, že na náležitosti zápisu již není odkazováno na úpravu akciové společnosti.¹⁴⁰ Náležitosti zápisu zůstávají v celku stejné, jako vyžaduje obchodní zákoník a navíc přidává ty, které vznikají v důsledku nových regulací zavedených ZOK jako odmítnutí jednatele poskytnou informace dle § 156 ZOK a protest společníka proti usnesení valné hromady, jenž má nově v ZOK velkou váhu.

4.1.5 Působnost valné hromady

Ustanovení zákona o obchodních korporacích týkající se působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným vycházejí ze stávající úpravy obchodního zákoníku a působnost valné hromady tak v zásadě nedoznala změn. ZOK formuluje působnost v § 190 odst. 2.¹⁴¹ Zachována také zůstává možnost valné hromady přisvojit si rozhodování o věcech, které jinak patří do působnosti jiného orgánu společnosti.

Za zmínku snad stojí, že z dikce ZOK bylo vypuštěno ustanovení § 141 odst. 2, který se snažil vymezit změnu společenské smlouvy, ale jednalo se o poněkud komplikované a nejasné řešení. Důvodová zpráva k ZOK k tomu uvádí toto: „*Tím, že zákon změny společenské smlouvy uvádí výslovně jako jednu z kompetencí valné hromady a zároveň odlišuje např. jmenování jednatele či zrušení společnosti, není nutné výslovně normovat, co je a co není změnou.*“¹⁴²

¹³⁸ ZOK v § 187 odst. 1 souhrnně označuje takové společníky jako kvalifikované společníky.

¹³⁹ ČECH, Pavel. S.r.o. po rekodifikaci. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, č. 10.

¹⁴⁰ Tak činí obchodní zákoník v § 129 odst. 4

¹⁴¹ srov. § 125 odst. 1 ObchZ

¹⁴² Důvodová zpráva § 167 – 193 ZOK

4.1.6 Neplatnost usnesení valné hromady

Právo napadnout usnesení valné hromady je zachováno a vychází ze stávající právní úpravy. Ani úpravě tohoto práva se však nevyhnuly změny. Především je tato problematika upravena obecně v NOZ v ustanoveních věnujících se neplatnosti usnesení členské schůze. Další podstatnou změnou je zúžení okruhu osob, které se mohou dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady. Dle ZOK to mohou být pouze společníci, jednatel, člen dozorčí rady či likvidátor, nikoliv však insolvenční správce, jak připouští obchodní zákoník. Důvodová zpráva k ZOK argumentuje tím, že není žádných důvodů pro to, aby takové právo měla i osoba dosazená státem. Za velmi důležitou změnu, na kterou je nutno upozornit, lze označit nutnost podání protestu proti usnesení valné hromady. Tento protest musí být zanesen v zápise z jednání valné hromady spolu s důvodem, proč proti usnesení protestuje, pokud tak učiněno není, nemůže se daná osoba domáhat neplatnosti usnesení valné hromady, ledaže protest nebyl zapsán omylem zapisovatele nebo se případné důvody pro protest objevily až později. Pokud existují pochyby o tom, zda byl protest podán, presumuje se, že podán byl. Zákon požadavkem protestu chce tímto dosáhnout vyšší bdělosti, připravenosti a aktivitě osob, které mohou protest podat, a motivovat je tak k ostražitosti při možnosti využít své zákonem dané právo.¹⁴³

4.2 Jednatel

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným zůstává její jednatel či jednatele. Jeho úprava také doznala změn. Přesněji jsou regulovány fiduciární povinnosti jednatele, a tak je potřeba se při zkoumání postavení jednatele v s.r.o. zaměřit na společná ustanovení ZOK, která se týkají orgánů a pravidel správy obchodních korporací, jelikož ta mnohdy prohlubují osobní odpovědnost jednatele za hospodářský stav společnosti. Pro jednatele také platí obecné úprava orgánů právnických osob v NOZ.

Jednatel je výkonným orgánem s.r.o., který jedná za společnost navenek a řídí společnost v běžných záležitostech ve vnitřních vztazích. Pokud je jednatelem společník, nelze směřovat jeho vztah ke společnosti jako společníka se vztahem jednatele k společnosti. Jedná se o dva nezávislé právní vztahy, které existují vedle sebe, jsou založeny odlišnými právními skutečnostmi a také tak mohou skončit.¹⁴⁴

¹⁴³ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

¹⁴⁴ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009.

4.2.1 Jednatel jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným

Statutárním orgánem s.r.o. je tedy jeden či více jednatelů. Nově však může podle ZOK společenská smlouva stanovit, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán. Na takový orgán se pak použijí ustanovení akciového práva, které upravují rozhodování a jmenování představenstva.

V zásadě zůstávají zachovány všechny obvyklé povinnosti jednatele jako např. obchodní vedení společnosti, řádné vedení předepsaných evidencí, účetnictví a také seznamu společníků. Nově je v § 197 zdůrazněna povinnost jednatele vyhotovovat a ukládat do sbírky listin aktuální znění společenské smlouvy.

Jednatel bude i nadále povinen jednat s péčí řádného hospodáře.¹⁴⁵ Tuto povinnost ukládá jednateli NOZ v § 159. Obchodní zákoník tuto povinnost také ukládá prostřednictvím odkazu na § 194 odst. 5, dále se však touto povinností víceméně nezabývá a ani se ji nesnaží vysvětlit. Definovat péči řádného hospodáře se tak za obchodní zákoník snažila odborná literatura,¹⁴⁶ jejíž názor nebyl mnohdy stejný, a samozřejmě rozhodovací praxe soudů. Např. podle Nejvyššího soudu lze péči řádného hospodáře „*chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.*“¹⁴⁷

Nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích péči řádného hospodáře věnuje mnohem více prostoru. V § 159 NOZ je péče řádného hospodáře přímo definována jako závazek vykonávat tuto funkci „...s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí...“. Dojde-li ze strany jednatele k porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, NOZ pak jednateli ukládá povinnost nahradit škodu, kterou tímto společností způsobil. ZOK pak ještě doplňuje a ukládá jednateli povinnost vydat společnosti prospěch, který získal při jednání porušující péči řádného hospodáře. Při posuzování, zda došlo k porušení péče řádného hospodáře, se přitom podle § 52 odst. 1 ZOK „...vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.“ Shodně s obchodním zákoníkem ZOK stanoví, že důkazní břemeno nese jednatel, odehrává-li se takové posuzování před soudem, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze vyžadovat.

¹⁴⁵ Pojetím péče řádného hospodáře se detailně zabývá např. HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010, str. 151 an.

¹⁴⁶ srov. POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. str. 946

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu z 29. 9. 2009 sp. zn. 5 Tdo 875/2009

Novinkou ZOK je pak pravidlo podnikatelského úsudku v § 51 odst. 1, které zní: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace....*“ Smyslem tohoto pravidla je zbavit jednatele povinnosti k náhradě případné ujmy, jestliže jednal podle těchto pravidel, tj. náležitě, informovaně a v zájmu společnosti. Je zde v podstatě zohledněno podnikatelské riziko, které jednatel při výkonu funkce nese. Nelze totiž spravedlivě na něm považovat, aby nesl veškeré riziko a důsledky, které mohou nastat při podnikání a které nemůže ovlivnit. I zde však důkazní břemeno nese jednatel.¹⁴⁸ Samozřejmě se však nebrání sankcím uvnitř společnosti jako snížení odměn či odvolání z funkce. Tohoto pravidla podnikatelského úsudku se však jednatel nemůže dovolávat, pokud při svém rozhodování nejednal s potřebnou loajalitou.

Zavedení tohoto pravidla lze hodnotit pozitivně. Nejen že, soudům usnadní posuzování péče řádného hospodáře, alelepší i postavení jednatelů a členů orgánů obecně, kteří se tak mohou zaměřit na efektivní vynaložení prostředků společnosti a neobávat se zákonných důsledků rizikových rozhodnutí, které by mohli nést. Toto pravidlo také podporuje nezávislost jednatelů a takoví manažeři často bývají efektivnější. Při aplikaci pravidla podnikatelského úsudku pak podstatnou roli budou hrát soudy.¹⁴⁹

Změn doznalo řešení situace, kdy jednatel neměl k určitému jednání souhlas valné hromady, a přesto se onoho jednání dopustil. Dle § 48 ZOK je takové jednání neplatné, přičemž neplatnosti se společnost musí dovolat do šesti měsíců od doby, kdy se o takovém jednání dověděla nebo dovědět mohla, nejdéle však do deseti let od takového jednání. Podle stávající úpravy má takovéto jednání za následek absolutní neplatnosti.

Převzata nebyla také pravidla obsažená v § 193 odst. 2 a §196a ObchZ, která měla sloužit jako ochrana společníků. Tato pravidla mnohdy způsobovala v praxi potíže a transakční nerozumnost, a tak nejsou převzata i proto, že účel, který měly plnit, nyní plní pravidla ručení při úpadku společnosti, povinnosti vracet plnění při úpadku atd.¹⁵⁰

V § 59 odst. 5 ZOK je pak upraveno odstoupení člena orgánu společnosti ze své funkce, ten nově nesmí odstoupit v době, která je pro společnost nevhodná. Důvod tohoto ustanovení je zřejmý a logický, jelikož takové odstoupení může společnosti přivodit ještě více problémů.

¹⁴⁸ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012

¹⁴⁹ KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 4.

¹⁵⁰ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12.

4.2.2 Smlouva o výkonu funkce

Mezi společnostmi s ručením omezeným a jednatelem často bývá uzavřena smlouva o výkonu funkce, která tento vztah upravuje. Obchodní zákoník se jí však věnuje pouze v § 66 odst. 2 a jedná se o úpravu dosti nedbalou. ZOK se smlouvou o výkonu funkce zabývá mnohem podrobně v § 59 – 62.

Základní pojetí vztahu mezi s.r.o. a jednatelem jako orgánem společnosti zůstává v podstatě nezměněno. Práva a povinnosti tohoto vztahu se podle § 59 odst. 1 ZOK řídí ustanoveními NOZ o příkazu, což je v podstatě totéž jako mandátní smlouva dle obchodního zákoníku,¹⁵¹ ledaže smlouva o výkonu funkce, pokud byla uzavřena, nebo ZOK určí, že vyplývá něco jiného. Pro smlouvu je stále vyžadována písemná forma a také schválení valné hromady. Dle ZOK je pak nově vyžadováno i schválení jakékoliv změny smlouvy o výkonu funkce valnou hromadou s.r.o.

ZOK se obšírně věnuje problematice odměňování ve smlouvě o výkonu funkce. Podstatnou změnou, na kterou si bude třeba dát pozor, je skutečnost, že dle § 59 odst. 3 ZOK ve smlouvě o výkonu funkce musí být ujednáno odměňování v souladu s tímto zákonem, při nepřítomnosti takového ujednání platí, že je smlouva bezplatná. Podle stávající úpravy však absence ujednání o odměně má za následek, že jednatel má právo na odměnu obvyklou. Dvořák však k tomuto výstižně dodává: „*Není však ani účelné nechat tuto otázku vůbec neupravenou, neboť zákonný poukaz na odměnu obvyklou se může snadno stát zdrojem sporů při určení její konkrétní výše.*“¹⁵² Lze si snadno dovodit, že účelem § 59 odst. 3 je tedy předcházet takovýmto sporům. Pokud však bude ujednání o odměně neplatné z jakéhokoliv důvodu na straně společnosti či valná hromada bez zbytečného odkladu smlouvu o výkonu funkce neschválí, bude mít jednatel opět nárok na odměnu obvyklou, což svým způsobem jde proti smyslu § 59 odst. 3. Nezbývá než doufat, že hrozba bezplatnosti smlouvy opravdu bude dostatečně motivovat obě strany k přesné formulaci odměňování, tak jak to zamýšlí ZOK.

V souvislosti s problematikou smlouvy o výkonu funkce a ujednání o odměně je třeba zdůraznit přechodné ustanovení zákona o obchodních korporacích § 777 odst. 3, které konstatuje, že: „*Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně se uzpůsobí tomuto zákonu do 6 měsíců ode dne nabytí jeho účinnosti, jinak platí, že je výkon funkce bezplatný.*“

V § 60 ZOK pak zákon vyjmenovává údaje týkající se odměňování, které mají být obsaženy ve smlouvě o výkonu funkce, což je dokazuje důležitost, jakou ZOK připisuje řádnému a přesnému vymezení odměn orgánů společnosti. Dále je nutno ještě připomenout,

¹⁵¹ srov. § 66 odst. 2 ObchZ

¹⁵² DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 273

že ZOK přebírá s drobnými odchylkami ustanovení § 66 odst. 3 ObchZ, když stanoví, že jiné plnění než, které určí zákon, smlouva o výkonu funkce nebo vnitřní předpis společnosti schválený valnou hromadou, lze poskytnout jen se souhlasem valné hromady a s vyjádřením kontrolního orgánu, tedy dozorčí rady, byla-li zřízena.¹⁵³ Podobně je ze stávající úpravy převzato ustanovení, podle kterého se plnění dle smlouvy o výkonu funkce či jiné plnění dle § 61 odst. 1 ZOK neposkytne, pokud by bylo patrné, že člen orgánu společnosti výkonem své funkce přispěl k nepříznivému hospodářskému výsledku společnosti, ledaže by valná hromada rozhodla jinak.¹⁵⁴

Novou povinností dle § 62 odst. 1 ZOK, na kterou je třeba upozornit a která se dotýká i jednatelů s.r.o., je povinnost člena orgánu společnosti vydat prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce a případný jiný prospěch získaný ze společnosti při úpadku společnosti. Učiní, tak na výzvu insolvenčního správce, pokud soud rozhodl o tom, že společnost je v úpadku na základě návrhu podaného jinou osobou než dlužníkem, přičemž jednatel či jednatelé vydají prospěch získaný zpětně po dobu dvou let od rozhodnutí soudu o úpadku společnosti, jestliže věděli či vědět mohli, že se společnost nachází v hrozícím úpadku a k odvrácení tohoto stavu v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili vše nutné a rozumně předpokladatelné.¹⁵⁵ Nezbývá než dodat, že tato povinnost se vztahuje i na bývalé členy orgánů společnosti.

4.2.3 Zákaz konkurence a střet zájmů

Na jednatele společnosti dopadá i zákaz konkurence. Ten je v ZOK přeformulován a lze tvrdit, že doznal i určitých změn. Především může být zákaz konkurence odstraněn souhlasem všech společníků. V § 199 odst. 1 jsou vyjmenovány činnosti, které jednatel nesmí vykonávat. Lze říci, že se jedná o obdobný výčet činností jako v § 136 odst. 1 ObchZ. Je třeba poukázat na fakt, a upozorňuje na něj i důvodová zpráva k ZOK, že z dikce zákona byl vypuštěn zákaz podnikat v oboru obdobném oboru podnikání společnosti. Nově je zákonem o obchodních korporacích zakázáno podnikat v předmětu činnosti nebo podnikání společnosti. Je tedy zakázána pouze shodnost oboru podnikání, nikoliv obdobnost, jelikož ustanovení o obdobnosti oboru podnikání v praxi spíše působilo problémy, protože obdobnost je spíše otázkou individuálního pohledu, než jakéhokoliv přesného vymezení. ZOK ale také umožňuje

¹⁵³ viz § 61 odst. 1 ZOK

¹⁵⁴ viz § 61 odst. 2 ZOK a § 66 odst. 3 ObchZ

¹⁵⁵ VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, 2012, č. 10.

podobně jako obchodní zákoník, aby společenská smlouva zpřísnila tuto zákonnou úpravu a dokonce stanovila další omezení.

Bylo konstatováno, že zákaz konkurence lze dle ZOK prolomit souhlasem všech společníků. ZOK však v § 199 odst. 3 také stanoví domněnku souhlasu, pokud byli všichni společníci při založení společnosti nebo zvolení jednatele upozorněni na okolnosti v rozporu se zákazem konkurence nebo taková okolnost nastala během výkonu funkce jednatele a jednatel na ni písemně upozornil, pak takovou činnost odporující zakazu konkurence jednatel zakázanou nemá, jestliže některý ze společníků nevyjádřil svůj nesouhlas s takovou činností v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce od dne, kdy na ni byl jednatelem upozorněn.

Shodně pak ZOK přebírá sankci za takové porušení zakazu konkurenčního jednání a v § 5 stanoví, že společnost může požadovat vydání prospěchu nebo převod práv na společnost, které jednatel získal porušením zakazu konkurence.¹⁵⁶ Toto právo musí být uplatněno v lhůtě 3 měsíců od okamžiku, kdy se společnost o porušení zakazu dověděla, nejdéle však do 1 roku od takového jednání porušující zákaz konkurenčního jednání. Zachována je také možnost ujednat ve společenské smlouvě zákaz konkurence pro společníky.

Se zákazem konkurence pak také souvisí nová pravidla o střetu zájmů mezi členem orgánu společnosti a jí samotnou. Těmto pravidlům je věnován velký prostor v společných ustanovení ZOK v § 54 a násl. Tyto pravidla tedy také platí i pro jednatele. Důvodová zpráva ZOK k tomu konstatuje, že porušení těchto pravidel je pak jednáním nenáležitým, tedy porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

Dle § 54 odst. 1 ZOK je jednatel povinen informovat bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je sám členem, dozorčí radu, byla-li zřízena, eventuálně valnou hromadu, jestliže se dozví, že by se při výkonu jeho funkce mohly dostat jeho zájmy či zájmy osob jemu blízkých či jím ovlivněných nebo ovládaných do střetu se zájmy společnosti s ručením omezeným, jejímž je jednatelem. ZOK pak dává dozorčí radě či valné hromadě možnost pozastavit na stanovenou dobu jednatele výkon jeho funkce. Stejná povinnost stíhá jednatele i v případě, že se chystá uzavřít se s.r.o., ve které je jednatelem, smlouvu, přičemž musí oznámit podmínky, za jakých má být smlouva uzavřena.¹⁵⁷ Pokud taková smlouva nebude v zájmu společnosti, může ji dozorčí rada či valná hromada zakázat. Nutné je však doplnit, že tato ustanovení se nepoužijí na smlouvy uzavírané v běžném obchodním styku.

¹⁵⁶ srov. § 65 ObchZ

¹⁵⁷ viz § 55 odst. 1 ZOK

4.2.4 Vyloučení jednatele

Mezi další změny, které přináší ZOK a které zesilují osobní odpovědnost jednatele za řádný výkon jeho funkce, patří vyloučení člena statutárního orgánu. Obdobnou úpravu lze nalézt také v obchodním zákoníku v § 381, ale úprava v ZOK je širší, podrobnější a přináší řadu nových věcí.

Základní myšlenka vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace, tedy i jednatele, dle § 63 odst. 1 ZOK, spočívá v tom, že insolvenční soud i bez návrhu rozhodne o tom, že „*člen statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace, který byl ve funkci v době vydání rozhodnutí o úpadku nebo po něm, nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace nebo být osobou v obdobném postavení.*“¹⁵⁸ Insolvenční soud rozhodne o takovémto vyloučení, pokud výkon funkce statutárního orgánu, v případě společnosti s ručením omezeným výkon funkce jednatele, podle všech okolností vedl k úpadku s.r.o., nebo pokud během průběhu insolvenčního řízení svým jednáním umožnil snížení majetkové podstaty a k poškození věřitelů. Vyloučit z výkonu funkce může soud také jednatele, který sice nebyl statutárním orgánem s.r.o. nebo osobou v obdobném postavení v době vydání rozhodnutí o úpadku, ale jeho předchozí konání zřejmě pomohlo přivést společnost k úpadku.¹⁵⁹

ZOK také v § 64 odst. 3 obsahuje důvody, pro které insolvenční soud nerozhodne o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace v úpadku z výkonu funkce, a to v případě, kdy se členem statutárního orgánu daný člověk stal až v době hrozícího úpadku a jeho předešlé jednání ani nepřispělo k úpadku společnosti nebo pokud dokáže, že vynaložil takovou péči, kterou by za podobných okolností vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba.

Rozdíl oproti úpravě obchodního zákoníku je v tom, že dle § 381 obchodního zákoníku vzniká zákonná nezpůsobilost k funkci jednatele, ale ta může být snadno prolomena kvalifikovaným souhlasem valné hromady či dozorčí rady. Dle ZOK, ale vyloučení jednatele z funkce vzniká až rozhodnutím soudu a nelze ho takto prolomit.¹⁶⁰ Důvodová zpráva ZOK vysvětluje takové řešení vzniku překážky výkonu funkce především tím, „*že o právech a povinnostech jednotlivce může rozhodnout pouze nezávislý soud, navíc se vždy musí jednat o řízení sporné.*“¹⁶¹

¹⁵⁸ viz § 63 odst. 1 ZOK

¹⁵⁹ VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, 2012, č. 10.

¹⁶⁰ tamtéž

¹⁶¹ Důvodová zpráva ZOK k § 44 - 71

Mimo důvody pro vyloučení z funkce spjaté s insolvenčním řízením může také soud rozhodnout o vyloučení jednatele s.r.o. či statutárního orgánu jiné korporace z důvodů obsažených v § 65 ZOK, tj. bude-li zjištěno, že v posledních třech letech opakovaně a závažným způsobem porušoval povinnost jednat s péčí řádného hospodáře anebo v případě, že je povinen nahradit újmu vzniklou v důsledku porušení této péče.

Jednatel pak přestává být jednatelem s.r.o. stejně jako členem statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace nabytím právní moci rozhodnutí o vyloučení. Soudu, který rozhodl o vyloučení, je pak zákonem o obchodních korporacích uložena povinnost oznámit zánik funkce rejstříkovému soudu. Poruší-li však daná osoba ji uložený zákaz vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace rozhodnutím o vyloučení, pak podle § 66 odst. 2 ZOK „ručí za splnění všech povinností obchodní korporace, které vznikly v době, kdy vykonával přes zákaz činnost člena jejího statutárního orgánu, ač se jím nestal anebo jím být přestal.“ V případě porušení tohoto zákazu může také soud i bez návrhu tento zákaz prodloužit a vyloučit opětovně danou osobu z výkonu funkce statutárního orgánu obchodní korporace až na 10 let.

Soud však také bude moci rozhodnout, aby osoba, u níž jsou dány důvody pro vyloučení či již vyloučena z výkonu funkce byla, může zůstat členem statutárního orgánu jiné obchodní korporace, za podmínek vymezených v rozhodnutí o vyloučení, jestliže podle okolností daného případu lze usoudit, že dosavadní výkon její funkce neodůvodňuje vyloučení z výkonu funkce v této obchodní korporaci, a jestliže by vyloučení mohlo způsobit poškození zájmů této obchodní korporace či jejich věřitelů.¹⁶²

4.2.5 Ručení jednatele při úpadku společnosti s ručením omezeným

Kromě ručení za dluhy společnosti v rozsahu nenahrazené škody, kterou jednatel své společnosti způsobil porušením péče řádného hospodáře, se vztahuje na jednatele i další ručitelská povinnost definovaná v společných ustanoveních ZOK, rozhodne-li o tom soud, což opět dokazuje tendenci prohlubovat osobní odpovědnost jednatele za hospodářský stav společnosti a za řádný výkon své funkce. Zavádí se totiž tzv. pravidlo wrongful trading, které je po ústupu garanční funkce základního kapitálu jedním ze základních pilířů ochrany věřitelů společnosti, v případě, že jednatel s.r.o. přivede společnost do úpadku. V takovém případě může soud podle § 61 odst. 1 ZOK rozhodnout o tom, že jednatel nebo bývalý jednatel společnosti s ručením omezeným ručí za splnění jejich povinností, pokud věděl nebo měl

¹⁶² viz. § 67 odst. 2 a 3 ZOK

a mohl vědět o hrozícím úpadku společnosti a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil k zažehnutí tohoto stavu vše potřebné a rozumně předpokladatelné. Zavedení tohoto pravidla, tedy ručení jednatele při úpadku společnosti, lze hodnotit pozitivně, jelikož manažer (jednatel) by měl nést důsledky svého jednání či spíše v tomto případě nejednání, pokud se nebude ze všech sil snažit vyřešit neutěšivý hospodářský stav společnosti a nebude na něj reagovat.

Velký význam však má i odst. 2 téhož ustanovení týkající se pravidla wrongful tradingu, který stanoví, že se ručení za splnění povinností společnosti nevztahuje na jednatele či bývalého jednatele, který byl do své funkce povolán za účelem odvrácení úpadku či jiné ekonomicky nepříznivé situace společnosti a činil tak s péčí řádného hospodáře. V tomto ustanovení § 68 odst. 2 pamatuje zákon o obchodních korporacích na skutečnost, že mnohdy bývá k zažehnutí ekonomické krize společnosti najat krizový manažer, jenž často se stává, že krize je již tak rozvinutá, že ji nelze ani s vynaložením veškerého lidského úsilí, zdrojů a znalostí odvrátit, a tak by bylo nesprávné, aby takovýto krizový manažer byl trestán za nepříznivý hospodářský stav společnosti, který nezpůsobil a již nemohl být odvrácen.

4.3 Prokurista

V souvislosti s výkladem o orgánech společnosti s ručením omezeným je potřeba se zmínit i o prokuristovi, jelikož jak tvrdí důvodová zpráva k ZOK prokurista je z určitého pohledu „*postaven na roveň statutárního orgánu.*“ Na prokuristu se totiž vztahuje i povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, pravidlo podnikatelského úsudku a regulace střetu zájmů, což jen koresponduje s důležitou rolí, jakou prokurista ve společnosti může zastávat. Právní úprava prokury bude nově obsažena v občanském zákoníku a zde je také explicitně stanovena povinnost vykonávat prokuru s péčí řádného hospodáře.¹⁶³

Samotná právní regulace prokury v NOZ vychází ze současné úpravy v § 14 ObchZ a přináší jen několik dílčích změn, mezi nimiž lze například zmínit praktickou možnost udělit dané fyzické osobě prokuru jen pro určitou pobočku své společnosti.

4.4 Dozorčí rada

Kontrolním orgánem společnosti s ručením omezeným je dozorčí rada. Dozorčí rada je orgánem fakultativním, zřizovaným pokud tak určí společenská smlouva nebo jiný právní předpis. Rada společností s ručením omezeným však dozorčí radu nezřizuje, a to především ty společnosti, které mají malý počet společníků a ti pak sami vykonávají kontrolní funkci.

¹⁶³ viz § 450 – 456 NOZ

S dozorčí radou se tak setkáme zejména u větších s.r.o. s více společníky nebo u společností, které provozují více živností nebo odborně náročné aktivity či tam, kde se společníci nepodílejí na činnosti společnosti.¹⁶⁴

Zřejmě i z důvodu, že dozorčí rada je fakultativním orgánem ve většině s.r.o. nezakládaným, se zákon o obchodních korporacích dozorčí radě příliš nevěnuje. Koncepce dozorčí rady je sice zachována, ale právní úprava dozorčí rady je štíhlejší. Působnost dozorčí rady zůstává v zásadě nezměněna s tím, že je především na vůli společníků, aby ve společenské smlouvě definovala postavení dozorčí rady v jejich společnosti. Vypuštěna jsou pravidla o účasti zaměstnanců, která budou upravena v jiných předpisech. ZOK pak také odkazuje na úpravu zákazu konkurence, obsaženou v ustanoveních týkajících se jednatele s.r.o.¹⁶⁵

¹⁶⁴ FALDYNA, František a kol., *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

¹⁶⁵ viz § 201 odst. 4 ZOK

5 Závěr

Po rozebrání celkové problematiky společnosti s ručením omezeným lze konstatovat, že zákon o obchodních korporacích v řadě věcí vychází z dosavadní úpravy obchodního zákoníku, přináší ale také do právní úpravy společnosti s ručením omezeným řadu nových věcí, které pro stávající právní úpravu nejsou typické. Za nejvýraznější změny, které jsou zřejmé už jen při prvním prostudování zákona o obchodních korporacích, lze označit změnu pojetí základního kapitálu a vkladu, novou úpravu podílu společnosti, možnost vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným a také kumulativní hlasování. Dílčích a menších změn je pak mnoho.

V rovině základního kapitálu není nově stanovena jeho minimální hranice, lze však z téhož požadavku na vklad dovozovat, že v krajním případě může činit základní kapitál i 1 Kč. S odstraněním požadavku na minimální hranici základního kapitálu byly spojeny také nesouhlasné názory¹⁶⁶ tvrdící, že k takovému zásahu do tradičního pojetí základního kapitálu nejsou důvody a že tato změna bude mít za následek snížení ochrany věřitelů, jelikož mohou vznikat nedůvěryhodné „jednokorunové“ společnosti. Zákon o obchodních korporacích opravdu upouští od garanční funkce základního kapitálu, jehož role už bez toho byla zpochybňována literaturou, a nahrazuje ji jinými režimy ochrany věřitelů, jako testem insolvence, pravidly správy a řízení korporací, ručením jednatelů při úpadku společnosti apod. Dle mého názoru pak nelze očekávat, že po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích dojde k masivnímu zakládání „několikakorunových“ společností s ručením omezeným, jelikož takové společnosti by byly značně nedůvěryhodné, přičemž se také nesmí zapomínat na onu funkci počátečního kapitálu nutného k rozjezdu podnikatelské či jiné činnosti. Odklon od tvorby základního kapitálu tedy tato změna neznamena už jen s poukazem na to, že mnoho společností s ručením omezeným dnes tvoří základní kapitál v řádů až desítek miliónů Kč.

Změny v rovině podílu společnosti s ručením omezeným pak dovolí společnosti vytvářet více druhů podílů s různými právy a společníkům umožní vlastnit více podílů, a to i různých druhů. Společnost bude také moci inkorporovat neomezeně převoditelné podíly do kmenových listů. Tyto změny umožní stratifikovat vlastnickou strukturu společnosti s ručením omezeným a dle mého názoru pomohou společnost více otevřít investorům. Na kolik využívané tyto nové možnosti budou, ukáže až praxe. Lze však očekávat, že

¹⁶⁶ Např. PELIKÁN, Robert Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 3

vydávání více druhů podílů využíváno bude. Na soudech pak bude, aby vytyčily hranice, kam až lze zajít při vytváření druhů podílů a práv a povinností s tím spojených. Kmenové listy pak mohou vzbudit dojem ztráty kontroly společnosti nad převody podílů, ve skutečnosti tomu tak je, ale je třeba si uvědomit, že možnost vytvořit neomezeně převoditelný podíl existuje také dnes. Navíc zavedení kmenových listů je změnou fakultativní. Vydání kmenových listů musí být tedy připuštěno společenskou smlouvou a společníci si pak musí být vědomi, jaké výhody i nevýhody taková možnost nese.

Za velice pozitivní změnu lze označit nové právo společníka na vystoupení ze společnosti. To společníkovi umožní v různých případech nenásilnou formou ukončit účast ve společnosti v zákonem daných případech. Zavedením tohoto práva je především sledována ochrana investorů, kteří mohou opustit s.r.o. v případě, že se dramaticky mění situace a směřování společnosti oproti stavu, za kterého do společnosti nabyli účast.

Další velkou novinkou je zavedení volby členů orgánů společnosti kumulativním hlasováním. Zákonodárce tak chce dát menšinovým společníkům větší šanci prosadit do orgánů společnosti jimi navrženého kandidáta. Na kolik využívaným a účinným způsobem volby tato změna bude, dokáže až její využití v praxi.

Mezi dalšími změnami, kterým je také nutno věnovat pozornost, lze zmínit nové řešení vypořádacího podílu, nutnost podat protest proti usnesení valné hromady již v jejím průběhu, aby se oprávněná osoba mohla dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, nebo prohloubení osobní odpovědnosti jednatelů za hospodářský stav společnosti či vyloučení jednatele z výkonu jeho funkce apod.

Při studování problematiky společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích je také potřeba zaměřit se na společná ustanovení tohoto zákona a také na obecná ustanovení o právnických osobách v novém občanském zákoníku, kde také mnohdy dochází ke změnám, které se dotýkají i společnosti s ručením omezeným. Namátkou lze jmenovat ustanovení zabývající se pravidly jednání orgánu obchodních korporací, pravidla o střetu zájmů nebo nová pravidla pro podnikatelská seskupení.

Dle mého názoru byl naplněn cíl práce porovnat stávající a budoucí právní úpravu společnosti s ručením omezeným. V možnostech práce však nebylo zabývat se podrobně veškerými otázkami široké problematiky společnosti s ručením omezeným, a tak pokud existují v práci oblasti, kterým není věnována pozornost, je to proto, že v dané věci nejsou změny vůbec či jsou pouze velmi malé.

Zákon o obchodních korporacích lze považovat za liberální předpis, který sází na smluvní volnost a svobodu. Mnohdy je text zákona nastaven tak, aby nabádal dotyčnou osobu

k vlastní samostatné ochraně práv, a apeluje na její bdělost a připravenost. Velká úloha také čeká na soustavu soudů, která bude muset často určit hranice nových práv a možností a také interpretovat určitá ustanovení.

Na konec lze říci, že zákon o obchodních korporacích přináší do problematiky společnosti s ručením omezeným změny i v tradičních ustálených otázkách a také otevírá nové možnosti. Seznámení s ním by tak neměl vynechat nikdo, kdo může přijít do styku s obchodněprávní oblastí.

Zdroje

Monografie:

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, xxvi, 428 s. ISBN 978-807-3573-447.

DVOŘÁK, Tomáš. *Valná hromada s.r.o.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 435 p. ISBN 978-807-3577-100.

ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxxv, 503 s. ISBN 978-807-4000-485.

FALDYNA, František a kol., *Obchodní právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-577-9.

HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2010, 196 s. ISBN 978-808-7284-117.

HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-807-2089-239.

POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, xxxv, 1079 s. ISBN 978-807-3574-918.

Odborné články:

ČECH, Pavel. S.r.o. po rekodifikaci. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, č. 10. ISSN 1210-4817. Dostupné z:<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/media/100-s-r-o-po-rekodifikaci.html>

ČERNÁ, Stanislava. Společnost s ručením omezeným - tradiční i nová. *Obchodní právo*. Prospektrum, 2008, č. 6. ISSN 1210-8278.

DĚDIČ, Jan. K právní povaze usnesení valné hromady v rekodifikaci soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 11. ISSN 1803-6554.

DĚDIČ, Jan. Obecná úprava právnických osob v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. Prospektum, 2012, č. 1, ISSN 1210-8278

HÁMORSKÁ, Alena. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9. ISSN 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 12. ISSN 1803-6554.

HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekonstrukčním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3. ISSN 1803-6554.

KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 4. ISSN 1803-6554.

PELIKÁN, Robert Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 3, ISSN 1803-6554.

PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 9. ISSN 1803-6554.

ŠEVČÍK, Daniel. Z historie právní úpravy společnosti s ručením omezeným. *Obchodní právo*. Prospektum, 2001, č. 1, ISSN 1210-8278

VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, 2012, č. 10. ISSN 1211-7293. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d39755v49780-nova-pravni-uprava-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-v-zakone-o/>

Právní předpisy:

Česká republika. Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1026 – 1365. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144>. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 90 ze dne 22. března 2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 34, s. 1370 – 1482. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6145>. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 obchodní zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1991, částka 98, s. 2474 – 2565. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2510>. ISSN 1211-1244.

Judikatura:

Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 120/94

Rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 3. 2003 sp. zn. 29 Odo 871/2002, Soro 6/04

Usnesení Nejvyššího soudu z 31. 1. 2006 sp. zn. 29 Odo 1007/2005

Usnesení Nejvyššího soudu z 28. 7. 2005 sp. zn. 29 Odo 892/2004

Usnesení Nejvyššího soudu z 29. 9. 2009 sp. zn. 5 Tdo 875/2009

Elektronické zdroje:

ČEKIA. *Zájem o podnikání v Česku stagnuje*. ČEKIA [online]. © 2001-2011, 4. únor 2013 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.cekia.cz/cz/tiskove-zpravy/465-tz130204>

RECHBERGER, Thomas. *Jak na společnost s ručením omezeným?*. EPRAVO.CZ [online]. © 1999-2013, 21. 6. 2012 [cit. 2013-04-16]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-na-spolecnost-s-rucenim-omezenym-83642.html>

OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Občanský zákoník* [online]. 2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). *Občanský zákoník* [online]. 2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČR. Návrh zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (rejstříkový zákon). 2012. *Hospodářská komora ČR* [online]. 24.10.2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/217-12-zakon-o-verejnych-rejstricich-pravnickych-a-fyzickych-osob-t-24-10-2012.aspx>

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

EU – Evropská unie

NOZ – zákon č. 90/2012 Sb., občanský zákoník

ObchZ – zákon č. 513/1991 sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

USA – Spojené státy americké

ZOK – zákon č. 89/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

GmbH - Gesellschaft mit beschränkter Haftung

Ltd. - Private Limited Company by Shares

SARL - Société à responsabilité limitée

Sp. z o.o. - Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. Dubna 2013

Michal Glovčík

Bc. Michal Glovčík